

לימוד היומי דקהילתנו

שולחן ערוך משפט די.טו.מז.יז.	שדות הרץ	משנה ברורה ח"ו	ליקוטי הלכות ה"ג	ליקוטי מוה"ר ה"א	יום להודש	יום
ז, ו	קצב-קצב	חזרה	צט	צ.	ה'	שבת
א, א	קצב-קצב	סו.	ק	צ:	ו'	א
ב, ב	קצב-קצו	סו:	קא	צא.	ז'	ב
ה, ה	קצב-קצב	סו.	קב	צא:	ח'	ג
א, ב	קצב-ר	סו:	קג	צב.	ט'	ד
ג, ד	רא-רב	סח.	קד	צב:	י'	ה
ה, א	רג-רד	חזרה	קה	צג.	יא'	ו

בקר נמי אגדה

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

269 | פרשת נשא | ה' סיון תשפ"ב

דבר המערכת

"הזהיר מאד להיות אצלו על ראש השנה, ואמר שכל עסקו ועניינו הוא רק ראש השנה. מה אומר לכם? אין דבר גדול מזה!" (חיי מוהר"ן, רכ"א).

עיני-כל עוקבות בדאגה מרובה על התפתחות העניינים במדינת אוקראינה ביחס לתקוות חיינו, הקיבוץ הקדוש בראש השנה הבעל"ט. כל לב מבין תופס 'אומנותו' וכלי זיינו של משיח זו תפילה, להעתיך ולהפציר לה' ית' שלא יהיו ח"ו מניעות ועיכובים בדבר שאנו וכל העולם תלויים בו.

רבינו הקדוש גילה במאמר האחרון שלו עלי אדמות (ליקוטי מוהר"ן ח"ב סי' ח', נאמר בראש השנה תקע"א) את גדולת ומעלת קדושת הקיבוץ שלו וגודל תיקוני הנפש הנעשים על ידי זה גם לרוחקים ביותר שכבר נבלעו בטון הסטרא אחרא, ובדבריו ביאר שהכל תלוי בבירור האמונה הקדושה ובהתחדשותה, מה שנעשה ונפעל ביום חג השבועות בכח קדושת מתן תורה, ובסיומה של אותה תורה גזר אומר: **"עיקר ראש השנה תלוי בסיון, שהוא קבלת התורה, שעל ידי זה נתתן האמונה"**.

בהתגברותנו בחג השבועות הזה להתחדש באמונה, תלוי כל הראש השנה שלו. ובכלל זה הוא גם התגברותנו להתפלל בכל הכח ובהתעצמות 'אמונת חידוש העולם' שהיא שורש התפילה, כי 'אמונה הוא בחינת תפילה, בחינת ניסים, כי התפילה למעלה מהטבע, כי הטבע מחייב כן, והתפילה משנה הטבע, וזה דבר נס, ולזה צריך אמונה, שיאמין שיש מחדש ובידו לחדש דבר כרצונו' (ליקוטי מוהר"ן, ז).

חז"ל הורונו **"עצרת נמי ראש השנה היא"** (מגילה לא:), וכיון שכן גם על כך סובב דיבורו של רבינו הקדוש "בראש השנה צריכים להכריח עצמו להתפלל בכח גדול, ולקשר תפילתו להצדיק האמת שהוא בעל כח גדול, ועל ידי זה זוכים לאמונה" (קיצור לקו"מ ח"א ב).

בכל כוחנו נאמין ונתפלל בהתחדשות, והן ק-ל כביר לא יאמא תפילתנו.

העורכים

פניני אור

אמרות מהרות מרביה"ק ותלמידיו

אמר רבנו: "בְּחַג הַשְּׁבוּעוֹת עֶקֶר הָעֶבֶדָה הוּא לְהִיֵּת יְעוֹר, וְבַהוֹשֵׁעֲנָא רְבָא עֶקֶר הָעֶבֶדָה הִיא הָאֲמִירָה", **"שְׁבוּעוֹת אִיז דְּעַר עֶקֶר אוֹיף זַיִן, הוֹשֵׁעֲנָא רְבָא אִיז דְּעַר עֶקֶר דְּעַר זְאֲגֵן"**.

(שיח שרפי קודש')

יסוד התשובה

רחמנות. כי כל היסורים הקשים שבועלם אינם נחשבים כלל כנגד המשאוי הכבד של עוונות ח"ו" (שו" - צריך לדאוג שייכנס בו דעת, ורק על ידי זה יש תקוה לצאת מתהום זה).

ומהו הדעת - מבאר רבינו הקדוש בהמשך דבריו שם: "זמשה רבינו היה לו רחמנות, והיה עוסק בישוב העולם, שיהיה העולם מיושב וממולא מבני אדם, היינו בני דעה, כי הוא פתח לנו אור הדעת, כמו שכתוב אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים, כי משה פתח את הדעת וגילה לנו כי יש אלקים שליט בארץ". פסוק זה נאמר על מעמד הר סיני בעת קבלת התורה, ורש"י מפרש שם (דברים ד-לה) "כשנתן הקב"ה את התורה פתח להם ז' רקיעים, וכשם שקרע את העליונים כך קרע את התחתונים וראו שהוא יחיד, לכך נאמר אתה הראת לדעת".

עומק הדעת בידיעה זו, אינה רק עצם האמונה שה' מנהיג את העולם, אלא כפי שרבינו הק' ממשיך שם, שאפילו 'דרי מטה' יידעו ויבינו שמלא כל הארץ כבודו, **"כי יש שוכני עפר, שהם בני אדם המונחים במדרגה התחתונה, ונדמה להם שהם רחוקים מאד ממנו יתברך וכבר אבד נצחם ותוחלתם מה', וצריך הצדיק לעוררם ולהקיצם ולגלות להם שה' עמם והם סמוכים אליו יתברך ולחזקם ולעוררם שלא יהיו מייאשים עצמן ח"ו יהיה איך שיהיה, כי עדיין הם אצל השם יתברך וקרובים אליו, ואפילו בתוך הארץ ממש, אפילו אם נפלו לשאול תחתיות, אף על פי כן שם דייקא נמצא כבודו יתברך כי מלאו כל הארץ כבודו"** (שו"ב).

אין אדם חוטא אלא אם כן נעלמה ממנו הידיעה העצומה הזאת, עד כמה השי"ת קרוב אליו ועד כמה חביב הוא אצלו ומשיגו עליו. ורק כאשר נכנסה בו רוח שטות שלא לייקר מהותו ולא להבין את קרבת בוראו אליו, היה יכול ליפול למעשה בהמה ולבחור בהבל ומעשה תעותיים שאינם שייכים לו כלל לפי רום מעלתו. ומי שרוצה לפרוש מעתה מרע, בהכרח שייסד תחילה ידיעה זו בכל תוקף ועוז.

בחג השבועות מתחדש כח מתן תורה, כבימים ההם שאז מסר נפשו משה רבינו לפתוח לנו שערי הדעת, שנזכה גם אנו לשמוע ולהכניס בלבנו את ה"והייתם לי סגולה מכל העמים" (שמות יט-ה), וכפירוש רש"י שם: "סגולה - אוצר חביב, כלי יקר ואבנים טובות שהמלכים גונזים אותם, כך אתם תהיו לי סגולה משאר אומות". וכאשר הדעת הזה יאיר בלבנו, אי נרוץ בדרך צדיקים, לרצות לזכות עוד ועוד בעשה טוב, ולברוח בכל כוחנו מכל רע.

בכל משך ימי הספירה הקדושה עסקנו בקנין הדעת והטהרה מהרוח שטות, וכפי שרבי נתן מלמדנו: "וכל זה מרומז בסוד כונות הספירה, שעיקר תכלית הכוונה הוא, לטהר עצמנו מזהמותינו מהרוח שטות" (ליקוטי הלכות בציעת הפתו, זל). אבל הוא מוסיף דברים כדרבנות, שהדבר תלוי בנו שנוצרה לקבל את

המשך בעמוד ו'

הוא רוצה לשוב בתשובה, לבו משתוקק להפסיק להיכשל ולעלות מעתה על דרך המלך, הוא מרבה בתפילה וצעקה, אבל איך מתחילים בפועל? על מה ישים את הדגש ראשונה?

כל בר דעת מבין, שמי שתעה בדרך והגיע על ידי זה לבורות ופחיתים ושאר מרעין בישין - הדבר הראשון המוטל עליו הוא: לחפש את הדרך הישרה. בלא זה, הרי כמה שיהיה מנפילות לא יועיל לו הרבה, כיון שהדרך העקומה מועדת לנפילה. עליו לעמול בכל כוחו למצוא את התיב הנכון, ולנסות להגיע אליו.

וכך גם ברוחניות: הנפילות והעוונות באים כתוצאה מן ההליכה ב'דרך רשעים', זו הדרך שמביאה לאבדון וצלמות חלילה. ולעומת זאת יש 'דרך צדיקים' שמביאה לחיים נצחיים. מי שעדיין נמצא בדרך רשעים, לא יועילו לו כל כך הקבלות הטובות או הסייגים בלבד, כיון שהדרך העקומה הזאת מחייבת נפילות בהיותה מלאה מכשולות ומהמורות מסוכנות.

מהאמור בפרשתנו - פרשת נשא - לומדים חז"ל (סוטה ג.) יסוד עצום: "אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, שנאמר איש איש כי תשטה אשתו" [תשטה לשון שטות]. מה רצו חז"ל ללמדנו בדברים אלו? מה מועיל לנו כשאנו יודעים שרוח שטות קדמה לעבירה? אלא שכאן גילו לנו בחכמת קדושתם את יסוד התשובה והחזרה לדרך המלך; הסיבה לעוונות נעוצה ברוח שטות, זהו ה'דרך רשעים' שמביא לעבירה ח"ו. ועל כן, בבואך לשוב, אם תטפל רק בעצם העבירה ולא תתייחס לעקירת רוח השטות מקרבך, הרי שהשארית את השורש פורה ראש ולענה' שיצמיח את העבירה הבאה חלילה. הגן דורך עדיין בדרך העקומה שמחייבת את הנפילה הבאה חלילה, והרי זה כ'טובל ושרץ בידו' שמיד בצאתו שב ונטמא מחדש. ומי שרוצה לשוב, בהכרח שיוציא מקרבו את רוח השטות ויכונן את הדעת האמיתית.

זוהי המלחמה ביצר הרע, וכדברי רבי נתן: "כי עיקר עבודת האדם הוא לשבר ולהכניע היצר הרע ותאוותיו, זה ידוע שכל כח היצר הרע והתאוות כולם נמשכין מבחינת מוחין דקטנות שמשם עיקר כח היצר הרע, על כן אמרו חז"ל אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, כי כל העברות והפגמים הם על ידי הסתלקות הדעת" (ליקוטי הלכות, תפילת המנחה ה, א).

וכן מלמדנו רבינו הקדוש: "ובאמת, מהיכן באים לעוונות ח"ו, הוא רק על ידי שאין לו דעת, כי אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות. וזהו הרחמנות הגדול מן הכל, שצריכים לרחם עליו להכניס בו דעת, בבחינת אשרי משיכיל אל דל, כי אין עני אלא מן הדעת, וצריכים לרחם עליו, להכניס בו דעת" (ליקוטי מוהר"ן ח"ב ז).

מי שמרחם על הזולת, או מי שרוצה לרחם על עצמו ומבקש לצאת מתהום עוונותיו - ש'זהו הרחמנות הגדול מכל מיני

לתגובות והערות 3323796@gmail.com ניתן לקבל את הגיליון באימיל מידי שבוע

הדל"ג 7:05 - ניגן החמה 5:29 - מוזיק"ש 8:10
צאת החג 8:24 - לר"ת 8:59

סוד 'נעשה ונשמע' – תמימות!

שבועות תשס"ב

הוא אחוז ודבוק באין סוף ב"ה, שממנו נמשך ונשתלשל החבל, והאחוז במקצת כאילו אחוז בכולו, כמאמרו של הבעש"ט זי"ע בפירושו.

התורה שבע"פ היא ברית נצחית של השי"ת עם ישראל

וכן בתורה שבעל-פה, עליה נאמר "כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית" (שמות לד, כז), שהיא ברית נצח שהתורה שבע"פ לא תשכח לעולם, שאותה מסר משה רבינו ע"ה לכלל ישראל במשך ארבעים שנה, כמו שאמרו חז"ל (עירובין נד:): "כיצד סדר משנה, משה למד מפי הגבורה, נכנס אהרן ושנה לו פרקו, נסתלק אהרן וישב לו לשמאל משה, נכנסו בניו ושנה להם פרקו, ולאחר מכן נכנסו הזקנים ואח"כ שאר העם, עד שנמצא ביד אחד ארבעה פעמים" וכל זאת מסר משה רבינו במשך הארבעים שנה, והן הן הדברים, שהם אמצעי אמיתי, מלא מדע וחכמה, לקשר בלתי ניתק בין א-ל אחד יחיד ומיוחד אשר לא יכילוהו רעיון, לבין עם ישראל זרע יעקב אשר בחר.

אשרינו שזכינו לקשר עם בורא העולם ע"י התורה הקדושה

אשרינו שזכינו לאמצעי נפלא כזה, שעל ידו יש לילוד אשה קשר עם בורא העולם, הן הקשר של 'רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתי בפיך לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם' - שכן יקויים בנו, והן מבחינת ידיעת חוקיו ומשפטיו, הדרך אשר ילכו בה, ואת המעשה אשר נעשה.

פנימיות התורה - הנועם הנצחי של זיו השכינה

ופנימיות דברי התורה הק' הוא נועם נצחי של זיו השכינה. ונועם זיו השכינה הוא התענוג הנפלא ביותר שיש במציאות, עונג של נצחיות. ומי יכול לזכות לזה?! למי העניק הבורא ית"ש את האפשרות לתענוג נצחי ועילאי זה?! - לנו עם ישראל אשר בחר בנו ה'.

הסודות הנפלאים של חג השבועות - "שכל גדול וחסד עליון"

התורה נ"ו בליקוטי מוהר"ן, היא תורה נפלאה של חג השבועות, שם מניח רבינו שני יסודות נפלאים ביותר במהותו של החג הקדוש והנורא זה - האחד: "שבועות הוא בחי' שכל גדול וגבוה מאוד", מצד אחד הוא שכל נעלה ומרומם מהשגתנו, כי הוא שכל הבורא ית"ש, אך יחד עם זה: "הוא חסד עליון ורחמים גדולים", כלומר שהקב"ה חס ורחמים עלינו ברחמי הגדולים ונתן לנו את תורתו והטעימנו מחכמתו הק', ועל ידה יודעים אנו לשם מה נבראנו בעולם, ולמה אנו צריכים להגיע בסופו של דבר.

המעברים העוברים על כל אחד ואחד מעמנו ברוחניות ובגשמיות, היינו רואים בחוש, עין בעין, שכל השמחות, גם השמחות הכשרות, הם רק שמחה בשעתה. אבל שמחת התורה, שמחת חכמת התורה, היא שמחת עולם, לנצח. כל פרט של 'קיום התורה' [נעשה] היא שמחת עולם, וכל פרט של 'לימוד התורה' [נשמע] היא שמחת עולם, ואין שמחה כמו שמחה זו, שהיא השמחה האמיתית לעד ולעולמי עולמים.

בחסדו וטובו של השי"ת - אנו זוכים להשגה והבנה בתורה

מי יוכל להעלות על הדעת ולומר כי יש לו איזו השגה ותפיסה בחכמתו יתברך שמו, כביכול. כי הנה גם על כל בריאת העולם הנגלית לעינינו נאמר "ה' בחכמה יסד ארץ" (משלי ג, ט), שבעולם הזה טמונה חכמה עצומה, כמו שאנו רואים בהמון הפרטים ופרטי-פרטים למיניהם, בדומם צומח חי ומדבר, שהשי"ת מילא אותם בחכמות נפלאות הפלא ופלא לאין מספר. ועם כל זה אמרו במסכת נדרים (דף ה:) על הפסוק "וְכָל דְיָרִי אֶרְעָא פְּלֵאָה חֲשִׁיבִין" (דניאל ד, לב) - 'האי חירגא דיומא' 'לָא' 'שמיא', ומבארים המפרשים שהאבק הנראה בזהרורי חמה, נקרא 'לָא', כי כנגד עצם חכמתו ית', כל החכמות הנראות בעולם נחשבים כרגיר אבק הנוצץ מול קרני השמש, נגד מקור החכמה. ואילו התורה הקדושה היא עצם חכמתו יתברך, וא"כ איך יתכן לזכות להשגה כל-דהו בתורה הק' שהיא דעת עליון כביכול.

אמנם רצון תמים דעים ה', ומגודל טובו וחסדו היה שאכן נקבל הבנה והשגה בחכמת התורה הק', לכן הוריד אותה אלפי אלפים וריבי רבבות מדרגות לאין סוף, והלבישה למידת אנשים כערכנו, הכל מחסדו וטובו ית' שחפץ להטעימנו מאותה חכמה אלקית אשר כל חפצי העולם לא ישוו כנגדה.

אבל עם כל זאת, עם כל הירידה העצומה של התורה מחכמתו ית' צריך לדעת שהתורה הק' שאנו לומדים היא עצם חכמתו ית', וכאשר אוחזים בה אוחזים כביכול בבורא עולם, אלא שהיא מכוסה בלבושים ובצמצומים רבים.

גם תשב"ר יש להם השגה כלשהי בתורה

והנה חכמת התורה נתלבשה בכ"ב אותיות התורה, בתיבות ובפסוקים ובפרשיות באופן שאפשר גם להסביר לתינוק בעברי-טייטש פירוש פסוק קדוש - מאיזה מקום עליון שהשתלשל וירד - "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", או לקרב להבנתו את הפסוק הקדוש "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת" עד שהתינוק עצמו יוכל לפרשו בפיו.

ועל חכמת התורה נאמר 'יעקב חבל נחלתו' - כשהאדם אוחז במשהו מהתורה, גם בסוף ובמקצת מן התורה, שהיא בחינת 'חבל', אזי גם אם הוא אוחז בסוף החבל -

'נעשה ונשמע' - סוד תפילין של יד ושל ראש

איתא בגמרא (שבת פח): "בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, באו ששים ריבוא של מלאכי השרת - לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים, אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע".

הנה מהותם של הכתרים הללו שקיבלו בעת מתן תורה הם בודאי השגות מאירות (לעכטיגע השגות) בדעת תורה, השגות אלקות כאלה שהיו שייכות ומתאימות לשעות הנשגבות והנוראות של קבלת תורה.

והכתרים הללו שנקשרו לישראל ע"י מלאכי עליון הם בסוד התפילין. כמו שמבואר בליקוטי מוהר"ן (סימן לח), שם מבאר רבינו בארוכה את סוד התפילין (שהם סימן על דבקות וכו'), ומתוך מאמרי זהו"ק שרבינו מביא שם מוכח בבירור שסוד הכתרים שקיבלנו בעת מתן תורה, הוא סוד התפילין. וכמו שהתפילין מחולקים לשניים, סוד תפילין של יד וסוד תפילין של ראש, כן שני הכתרים - אחד כנגד תפילין של יד ואחד כנגד תפילין של ראש.

'נעשה ונשמע' כנגד לימוד התורה וקיום מצוותיה

וביתר ביאור שהכתר שהוא כנגד תפילין של ראש, הוא מוחין וחיות ל'לימוד והבנת התורה', ואילו הכתר של תפילין של יד הוא מוחין ל'קיום התורה', שהוא בבחי' ידיו, עשיית המצוות.

ואפשר להסמך לזה מה שמבאר רבינו בליקוטי מוהר"ן (תורה כד) על הפסוק 'שָׁפַל אֶת יָדָיו' (בראשית מח) - ש'שכיל' מרמז להשגה ושכל בקיום המצוות, שהוא בבחי' ידיים, היינו להכניס מוחין וחיות דקדושה בידיים, שהוא קיום המצוות. ושם בתחילת התורה מפליג רבינו בגודל מעלת עשיית המצוות בשמחה שע"ז זוכים לאורות עליונים שהם למעלה מנפשיו רוחין ונשמתין (עיי"ש, שזה כל יסוד התורה שם).

לכן מקדימים תפילין של יד לתפילין של ראש, לפי שתפילין של יד הוא כנגד 'נעשה', ותפילין של ראש המה המוחין הקדושים והחיות של לימוד התורה, להבין ולהשכיל. וישראל הרי הקדימו 'נעשה' ל'נשמע'.

והמוחין נקראים 'כתרים', וכלשון הפייטן בזמירות לשבת: "דעה 'חכמה' לנפשוך, והיא 'כתר' לראשך".

קיום התורה ולימודה הם 'שמחת עולם' - השמחה הגדולה בעולם

עוד אמרו שם בגמרא: "אמר ריש לקיש, ועתיד הקב"ה להחזיר לנו (את הב' כתרים) שנאמר 'ופדויה ה' ישובו ובאו ציון ברינה ושמחת עולם על ראשם' - שמחה שמעולם על ראשם", ע"כ. כלומר שאותה שמחה גדולה ועצומה שהיתה בשעת קשירת שני הכתרים יחזירה לנו השי"ת.

ולכן נקראו הכתרים של תורה ודעת אלקים - שמחת 'עולם', כי אכן קיום התורה ולימודה הם שמחת עולם, שמחה נצחית. כי לולא החושך השורה סביבנו, ולולא

הדרך להגיע לתורה הק' - רק תמימות בסוד נעשה ונשמע

וכאשר אנו מפליגים בשכל העליון והנורא שבתורה"ק צריך לדעת שהדרך והעצה היחידה לבוא לתורה הק' הוא רק על יד תמימות - סוף מעשה במחשבה תחילה, וכמו שמוזבא על הפסוקים "אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה - זה השער לה' צדיקים יבואו בו", זה ולא אחר! אין שער אחר, כל שאר השערים נעולים, ורק שער התמימות הוא פתוח לרווחה, ורק על ידו אפשר לבוא ולהתקרב אל התורה ואל השי"ת.

חכמה אלקית ושלמות התמימות של האמורא הקדוש רבא

בהמשך הגמרא של מתן תורה (שבת פח.) איתא: "אמר רב חמא בר חנינא, מאי דכתיב 'תפוח בעצי היער', למה נמשלו ישראל לתפוח, לומר לך, מה תפוח זה פריו קודם לעליו, כך ישראל הקדומו נעשה לנשמע". וכחמשך לכך אמרו שם בגמרא: "ההוא צדוקי חזיה לרבא דמעין בשמענא [צדוקי אחד ראה את רבא שמעין בלימודו] ויתבא אצבענא דידה תווי כרעא וכו' וקא מבנן דמא" [ואצבענו של רבא היתה נתונה תחת רגלו ונתמעכה ושתתה דם] ולא הרגיש כלל בזה. כי כאשר היה רבא מעמיק בשמועתו, היה כל כך מופשט מרוב עמקותו, עד שגם כשנחתך אצבעו ונשפך דם ממנו, לא הרגיש בדבר. אמר לו הצדוקי: "עמא פזיזא דקדמיתו פומייכו לאודנייכו", אתם עם פזיז ונמהר, שהקדמתם פיכם לאזנכם, שהקדמתם נעשה ל'נשמע'. איך יתכן כדבר הזה לומר נעשה לפני ששומעים מה לעשות? היה לכם לשמוע קודם, ולפי זה לקבוע אם תקבלו או לא. ועדיין הנכם אוחזים במידה זו של פזיזות - סיים הצדוקי את תלונתו לרבא, בראותו את הדם השותת מאצבעו.

אמר ליה רבא: "אנן דסגינן בשלימותא [אנו שהלכנו בתמימות] כתיב בנו 'תַּפְּחֵי יִשְׂרָאֵל בְּתַפְּחֵי', התמימות הזאת תנחה אותנו ללכת בדרך הישרה. אין כאן פזיזות, כי ידוע תדע שעם הקב"ה אין נוהגים בחשבונות והתחכמויות - כאשר השי"ת מבקש לתת לנו את תורתו, אין חושבים פעמיים, אלא תיכף מקבלים אותה בתמימות, אין זה פזיזות אלא היא תמימות ושלמות. הקב"ה רוצה לתת לנו דבר שהוא תכלית תכלית הבריאה, חוטפים אותו מיד בלי לחשוב שנית, ורק התמימות היא המִנְיָה באותה שעה נעלה ונשגבה - 'תומת ישרים תנחם'.

ודייקא ע"י תמימות כזאת מגיעים לעמקות הגדולה ביותר ולהשגות אלקות העליונים והנשגבים ביותר. כי אין לך כלי להגיע לחכמה העליונה אלא תמימות.

והוסיף רבא ואמר לצדוקי המקטר: "והנך אינשי דסגן בעלילותא", אותם האנשים שהולכים בעקמימות, כתיב בהון "יִסְלַף בּוֹגְדִים יִשְׂדֵם", הסילוף של הבוגדים ישלך ויזרוק אותם.

הביאור בשני הפכים בפסוק "תומת ישרים תנחם" ו"סלף בוגדים ישדם"

כי הנה בפסוק זה יש שתי הנהגות סותרות, רישא דקרא וסיפא דקרא; תחילת הפסוק הוא 'תומת ישרים תנחם' וסוף הפסוק הוא 'וסלף בוגדים ישדם' - וכל תיבה שבפסוק מדויקת ומכוונת היטב, זה לעומת זה. 'תמימות' (תומת) נגד 'סילוף' (וסלף), כי העומד נגד 'תומת' הוא 'סלף'. ולעומת 'ישרים' מופיע 'בוגדים', מי שלבו ישר להשי"ת אינו בוגד לעולם, אבל מי שהוא סלף ואינו נוהג בתמימות, נאמר בו

'בוגדים'. וסיום של התמימות הוא 'תנחם' - הוא יוליכו למקומו הנכון והראוי ולבסוף יגיע לתכלית שלמענו נברא. אך מי שהוא 'סלף', נאמר בו 'ישדם' - שהוא יהיה זרוק ומושלך ומסולק מכל העולמות (פארווארפן און פארשטעטערט פון אלע ועלטן).

שתי מימרות של רבא לשיטתו

והנה לפלא שהמימרא "לעולם ליגרים אינשי (ללמוד בפשיטות) ואע"ג דמשכח, ואע"ג דלא ידע מאי קאמר" (ע"ז ט.) - לעולם ילמד גם אם אינו יודע מה הוא אומר וגם אם ישכח - היא מימרא של רבא, אותו אמורא קדוש רבא, העמקן הגדול, שמרוב עמקותו בתורה אינו מרגיש מה נעשה עמו גם אם גופו שותת דם - מורה לנו לגרוס את הלימוד גם אם לא יודע מאי קאמר, וגם אם הוא שוכח את הלימוד, ילמד וילמד.

וממשיך שם: שנאמר 'גרסה נפשי לתאוה' (תהלים קיט),

קיום התורה ולימודה הם שמחת עולם, שמחה נצחית. ואין שמחה כשמחה זו, שהיא השמחה האמיתית לעד ולעולמי עולמים.

וההוראה היא 'ליגרא אינשי', טול את הלשון הקדוש של המשנה, את לשונות הברייתות והגמרא, שן אותם וחזור עליהם - ואע"פ דלא ידע, ואע"פ דמשכח, אל תירא ואל תפחד ואל תיפול מזה שאינך מבין את הלימוד או מזה שאתה שוכח [אגב, מובא בהאר"י הק', שהאדם שעסק בתורה ושכח, מזכירים לו זאת בעלמא דאתי].

קבע בנפשך אהבה ללשונות המשנה והברייתא, ואהב גם את הלשונות ששמעת מרבך - גרוס אותם לתאוה, חזור עליהם, שִׁנְן אותם באהבה ובתאוה גם בלא הבנה, אל תרפה ואל תיפול. והיא, ורק היא, הדרך לבוא לבסוף לתכלית השלימות וגם לתכלית העמקות. התרגל לגרוס ולחזור על לשונות חז"ל הקדושים, אהוב וחמוד את עצם דיבורי התורה, כי על ידי לימוד התורה מתדבק האדם בתורה הק'. וכמה שתגרוס יותר, כן תשיג במשך הזמן את העניינים הללו בעמקותם יותר ויותר, כי הרי 'תומת ישרים תנחם', התמימות תנחה אותך למקומות הנכונים ביותר בידיעת התורה בעמקותה.

הוא היה אומר - התמימות של האמורא הקדוש רבא

וידוע הכלל הוא, שכל סיפור ועובדא שנאמר בדברי חז"ל על תנא או על אמורא, וכן כל מימרא שהיו אומרים התנאים או האמוראים נכנסים בגדר של "הוא היה אומר", שהם היו אומרים ממדריגתם, ממה שהם עצמם היו - זו היתה גם אמרתם.

והדרכה זו של לימוד בתמימות (גם אם משכח ולא ידע) היא כאמור דוקא מימרא של רבא, לפי שאצל רבא היתה הבחינה של 'תומת ישרים תנחם' (וגם הסיפור של 'נעשה

ונשמע" - שיא התמימות, מסופר על רבא כנ"ל). ובשכר זאת זכה רבא שתהיה הלכה כמותו (והגם שגם מי שאין הלכה כמותו היא תורת אמת, כי אלו ואלו דברי אלוקים חיים כמובא שמש"ר ת' מחלוקת ש'מאי הל'ל).

והנה רבא הביא את הפסוק "תומת ישרים תנחם", כלומר שלא רק שרבא עצמו הלך בדרך זו אלא גם הורה לאחרים והנחה אותם שינהגו כן - תומת ישרים תנחם. לפי שעניינו היה התמימות, כמו שאמר מימרא של תמימות, לכן גם מסופר עליו סיפור של תמימות נוראה, והיא שלמד עד כדי זוב דם, שגם אותו צדוקי הבין שהוא קיים את התמימות של "אקדימו פומייכו לאודנייכו" נעשה ונשמע, שהיא שיא התמימות כאמור, והיא הדרך לבוא לידי 'תנחם' בדרך הנכונה לטוב לו לעד.

וזה מגלה לנו רבא העמקן הגדול, שכל השי"ס נקרא על שמו "הויית דאביי ורבא" והלכה כמותו בכל מקום, דוקא הוא מורה לנו שצריכים לאהבת התורה גדולה כזו שגם אם אין מבינים ושוכחים לא לעזוב את התורה, וע"י הגירסא והשינון בלי להרפות, יזכו לבסוף לאורה של תורה - כן מבטיח לנו האמורא הקדוש השולט על השי"ס כולו - רבא.

פלאי ההשגות בספרי רביה"ק - שהם רבת אנפין (שבעים פנים לתורה)

בדברי חז"ל אנו מוצאים את הלשון "שבעים פנים לתורה" (והוא ממדרש רבה במדבר ג, טז, ובזהר ותיק"ז ועוד בכמה מקומות 'שבעין אנפין לאורייתא', ורבינו מביא בלק"מ תו' לא אות ה). והנה בתורות ובסיפורי מעשיותיו הק' של רבינו אנו נוכחים בכלל זה ש'שבעים פנים לתורה', כי לא אחת אנו רואים כי אותו מושג אותו מושג נדרש בכמה וכמה אופנים ויותר.

ולדוגמא בסיפורי מעשיות; רבינו מתחיל בסיפור אחד, ולאחר מכן עובר לענין שני, והוא נראה כסיפור שני, אולם לאמיתו של דבר הרי הוא אותו סיפור, אלא שכל דבר שבקדושה יש בו כמה וכמה גוונים, ולכן מפורש הדבר בכמה גוונים. ורבינו עצמו מביא דוגמא לזה בסוף סיפור בן מלך וכן השפחה, על המסופר שם מהבהמות והכסא והגן וכו', ומובא שם ממוהר"ת בזה"ל: ענה ואמר אחר שסיפר המעשה הזאת בזה"ל: "המעשה הזאת היא הפלא גדול, והכל אחד, הבהמות וכו' הכסא וכו', והגן הכל אחד. פעם נקרא (הבחינה המרומזת בהסיפור) בשם זה ופעם בשם זה. הכל לפי הענין והבחינה, והדברים עמוקים נפלאים ונוראים מאד מאד", ע"כ.

(ואולי יש לרמוז ע"ז שלפעמים קרוי ג'ן ולפעמים 'כסא', כי הגן הוא בחינת גן דאורייתא, כי התורה הק' הוא גן נפלא מאוד, ויש בה ציצים ופרחים, מראה טעם וריח, שבילין ונתבין הפלא ופלא, ועוד בחינה יש בתורה, בחינת 'כסא', וכמו שנאמר "רוח אלוקים מרחפת על פני המים", התורה הוא כביכול כסא להשי"ת, מרכבה לקדושה, גם גן וגם כסא הכל קשור עם התורה הק', כי התורה היא רבת אנפין (שבעים פנים לתורה).

ובאמת שכלל זה אנו רואים גם בספר ליקוטי מוהר"ן. דוגמא לדבר: בתורה א' בסעיף א' מקשר בַּבְּנֵי 'תורה' ל'תפילה' שאחד תלוי בשני 'ע"י התורה נתקבלין כל התפילות וכל הבקשות]. ובסעיף השני תולה רבינו חכמה במלכות [שא"ל להגיע לחכמה אלא ע"י מלכות] ומוהר"ת ממבר ש'מלכות' הכונה לתמימות. ואכן אע"פ שהם שני מושגים, שני שמות [תורה ותפילה, חכמה ומלכות] אבל עניינם אחד, שהחכמה הוא תורה, ומלכות ותמימות היא התפילה, שמהות תפילה הוא כמהות המלכות, שכמו שעל המלכות נאמר 'לית לה מגרמיה כלום', כן האדם המתפלל הוא בבחינת 'לית ליה מגרמיה כלום', שבעצם תפילתו להשי"ת הוא מבטא: "ריבוננו של עולם אין לי מאומה, בלעדיך אין לי כלום, רק אתה ורק אתה יכול להושיעני, מה שהיה הוא ממך ומה שיהיה הוא ממך, העבר ההווה והעתיד הכל ממך ובלעדיך אין, ולכן אני המשך בעמוד ה'

שער החמישים

הרה"ה ר' שאול סירוטה שליט"א

רצון אמיתי הטמון בנו שמבקש לשוב אל ה', ושניקה את הדיבורים המוכנים ונתחיל לבקש על ידם כפי כוחנו שנזכה להתעורר כראוי, ובהו אננו מעוררים עלינו כח עליון נורא ונשגב מאין כמוהו של שפע עליון של תשובה.

וכהמשך דבריו שם: "אבל כשיודעים ומאמינים בהאמת, שהשם יתברך בוחר בזה בעצמו, שיהיה רצונו וחפצו תמיד להתקרב אליו ושאינו צריכין רק ליקח דברים ולשוב אליו, ובאמת גם הדיבורים בעצמם ממנו יתברך, רק שאנו צריכין להשתדל ליקח אותם עמנו ולדבר בהם לפניו יתברך, כי באמת הכל מאתו יתברך ואין השם יתברך חפץ רק הרצון וההתעוררות וההשתדלות אחר האמת, כי בלי שום התעוררות כלל אי אפשר, אבל באמת הכל מאתו יתברך".

הכל אכן מהשם יתברך, ההתעוררות היא אכן מתנת שמים, ואפילו את הדיבורים הוא נותן לנו, אבל את ההתעוררות הפעוטה הזאת - שאנחנו ניקח את אותם דיבורים מוכנים ונבקש על ידם מהשם יתברך שהוא יעורר אותנו לתשובה, ולא נתרפה מחמת הטעות שסוף סוף לבנו קר ואטום - זה מה שמוטל עלינו, זוהי לפחות נקודת הבחירה שלנו בתשובה. "ומי שיידע כל זאת באמת - מבטיח שם רבי נתן - בודאי בקל ישוב להשם יתברך מכל מקום שהוא אפילו אם יעבור עליו מה, כי תמיד יוכל ליקח דיבורים מאתו יתברך אם ירצה, עד אשר סוף כל סוף ישוב אליו וירחמהו. ובודאי היא עצה גדולה וקלה שהכל יכולין לקיימה, כי יכולין לזכות לתשובה ולחיי עולם הבא על ידי הדיבור לבד".

אכן עצה קלה, אבל המציאות מוכיחה שרוב בני אדם אין בוחרים בה, משום שקשה להם להאמין שזוהי הבחירה הנדרשת מאתנו. קשה להעלות על הדעת שאדם קר ואטום ומגושם שכזה - שבסך הכל היה רוצה שיתעורר לבו, וכל בחירתו היא לומר לה' את זה בעצמו, שהוא רוצה להתעורר, אכן יכול לזכות בקל לתשובה - וכיון שהדבר כל כך רחוק מדעתנו על כן אנו זקוקים לכח עליון עצום שיאיר עינינו באמונה זו שבלעדיה אין אנו עושים את חלק התשובה המוטל עלינו.

ועל כך ניתן לנו הכח העצום של תהלים; קדושת ספר זה שנאמר ברוח הקודש גבוה מאד, ובו כלל דוד המלך את הצעקה של הנמוך שבנמוכים עד הגבוה שבגבוהים בכל הדורות ובכל המצבים, שם טמון סוד נשגב משער החמישים, שלימות קדושת המלכות של דוד המלך, ומשם נמשכים עצות גבוהות מכוחו של משיח. וטיבם של עצות אלו ועוצם כוחם היא, להכניס את האמונה הזאת בישראל, שיאמינו שההתעוררות הנדרשת מהם היא לעורר את החסד העליון שמוכן בשבילם, ושיתעוררו לרצות שמן השמים יעוררו אותם על אף שמצד עצמם הם עדיין רחוקים מאד ולבם אטום לגמרי, כי השי"ת רוצה בתשובה זו, שנבקשו שהוא ישיב אותנו אליו.

נדמה לנו שזו טעות קטנה, מה שאין יודעים שהבחירה תלויה בדבר קל כזה, אבל על כך הניח היצר כל כוחו בטומאה הבוקעת משער החמישים של טומאה. הוא מטיל עלינו את כל כובד תכלית התשובה, כאילו רק אנו בעצמנו צריכים להתעורר ולעשות תשובה כראוי, ושבילעדי זאת אין לנו תקוה. הוא גם מוסיף על כך את הכפירה של 'כוחי ועוצם ידי' כאילו כל פרנסתנו מוטלת עלינו, ושכיון שכך כאילו שאין לנו זמן להקדיש לתפילה ולצעקה כראוי. ושני אלה באים מכפירת טומאת שער החמישים.

ואדרבה, הוא משוקע בכל טינופיו ולכלוכיו, הרי שלדעתו העיקר חסר ואין כאן סיכוי לתשובה.

כך, שאם אנו שואלים: האם אדם זה אכן רוצה באמת לשוב? התשובה היא: כן! על אף שהלב שלו מטומטם לגמרי ומשוקע בהבל הבלים, אבל הוא רוצה לצאת מכך, הוא חפץ שיבוא איזה כח אלוקי ויכפה אותו ויעוררו ויחדש את רוחו ונפשו לתשובה. כל זה טוב ויפה, אבל המסקנה שבאה בעקבות כך מטעה מאד וגורמת לו להתרחק מתשובה, כיון שלדעתו אין לו מה לעשות עתה, וכל זמן שהנס עדיין לא קרה ולבו עדיין מטומטם אין זה נחשב להתעוררות לתשובה, וכיון שכך אין לו מה לפעול עתה בענין התשובה.

וכדברי רבי נתן שם: "שעיקר ההתרחקות מהתשובה הוא, מחמת שצריכין שאנו נתעורר לשוב אליו, וההתעוררות

**"ומי שיידע כל זאת
באמת - מבטיח שם רבי
נתן - בודאי בקל ישוב
להשם יתברך מכל
מקום שהוא, אפילו אם
יעבור עליו מה! ובודאי
היא עצה גדולה וקלה
שהכל יכולין לקיימה".**

כראוי קשה מאד, ובפרט למי שכבר נתרחק ועשה מה שעשה, ואף על פי כן הכל חפצים ליראה שמו יתברך, אך קשה וכבד להם להתעורר וכולם רוצים שהשם יתברך יעורר אותם ויחזירם למוטב".

ומהי האמת?! שגם כאשר הלב אטום ומטומטם, ניתנה לנו עבודה עיקרית יסודית ונפלאה בעסק התשובה: לבקש את זה בעצמו מהשי"ת, שיעורר אותנו לתשובה! ויותר מכך: אפילו אם את הדיבורים הללו אין בכוחנו לומר כראוי, הרי שכבר הכין לנו השי"ת דיבורים בספר תהלים, דיבורים קדושים ועליונים של רצונות והשתוקקות לתשובה. ועל אף שבאמירתנו את הדיבורים הללו זה אכן לא יוצא עדיין מלבנו כראוי, כי הדיבורים כבר מוכנים ועומדים מאז ומקדם, אבל עלינו מוטל לעשות לפחות את ההשתדלות הזאת: לקחת את הדיבורים הללו ולפנות על ידם לשם יתברך ולבקש ממנו שיעורר אותנו כראוי.

לפעמים האמת היתירה מתגברת לקטרע על סוג תשובה שכזה שאין זה הרצון האמיתי הנדרש כדי לזכות לתשובה, והיא מחלישה את דעת הבא לשוב, ואומרת לו: הרי סוף סוף לא אתה חידשת את הדיבורים הללו, ובסך הכל אתה חוזר עליה ומנסה קצת לעורר לבך למשמעותם! אבל האמת לאמתה היא, שעלינו להאמין שזה לפחות מה שנדרש מאתנו במצב השפל בו אנו עומדים, שנתעורר מוכח אותו

זה נשמע כל כך פשוט, אפשר אפילו לצטט ולהסמיך לכך מאמרי חז"ל ופנינים יפים, אבל במציאות הכל שונה כל כך. המציאות המרה טופחת על הפנים בעוז. כולם מדברים על הצורך לשוב בתשובה, פשוט לעזוב דרך קָשע ולהתחיל לבחור בטוב, להתחיל ללמוד ולהתפלל, להתגבר על היצר ולהשתעבד לבורא יתברך. אבל במציאות הרבה חשים שהכל אבוד. האדם חושב בלבו: הלא התשובה תלויה בקבלה אמיתית ואמיתית להשתנות מהיום ואילך, ולעומת זאת, הוא הרי יודע שאין קבלתו איתנה כל כך כדי להפוך עולמות. לבו קר ואטום מכדי להיכנס במלחמה עזה ואיתנה כנדרש, ואם כן הכל אבוד מראש. גם הדיבורים על כח התפילה לא מעוררים אצלו תקוה גדולה מדי, מפני שהוא מבין שהתפילה הנצרכת כאן אינה רק הזכרת שם החולה ב'רפאנו', אלא השקעת שעות בתפילה וצעקה, והוא הרי יודע שאין לו את כוחות הנפש לכך. מלבד זאת, הוא הרי חש שעול פרנסת הבית תלוי על צווארו, אין לו את הזמן שצריך להקדיש לתפילה כזו שתהא מסוגלת להמשיך לו ישועה. כל אלה גורמים להרפות ידים ח"ו מלכתחילה.

על הפסוק "נאום דוד בן ישי ונאום הגבר הוקם על" (שמואל ב-כג) דורשים חז"ל (מועד קטן טז): "נאום דוד בן ישי, שהקים עולה של תשובה", דוד המלך ייסד וכוונן את כח התשובה בעולם. ורבינו הקדוש (לקוטי מוה"ר ח"ב ע"ג) מבאר, שהמשכו של הפסוק שם "ונעים זמירות ישראל" מגלה לנו במה יפה כוחו של דוד לתשובה, "כי על ידי בחינת נעים זמירות ישראל, דהיינו ספר תהלים שיסד, על ידי זה הוקם עולה של תשובה, כי על ידי תהלים זוכים לתשובה".

ועדיין אנו זקוקים להבנה: במה גדול כל כך כח ספר התהלים שבשבילו זוכים לתשובה? - אם תאמר מפני שהוא מלא בצעקות שוועות ותחניות והתפילה יש לה כח לשנות טבעים ולהחזיר בתשובה, אם כן היה לרבינו הקדוש לומר שהצעקה יפה לתשובה ואנו נדע שבכל מקום שנמצא ספר צעקות ושוועות נשתמש בו כדי לעורר רחמים עד שנשוב, מה המיוחד בספר קדוש נורא זה שסוגלתו עצומה כל כך לתשובה, ובמה נתייחד כוחו של דוד המלך ע"ה להמשיך כח התשובה בעולם?

רבי נתן מאיר עינינו ביסוד עצום בנסיות הנפש ולעומת זאת בדרכי רחמינו יתברך: עומד אדם שחטא ופשע ח"ו והוא מתעורר ורוצה לשוב, הוא אומר בפיו שהלואי והיה שב, אך למעשה הוא חוזר על קיאו ומסתבך בעצמו. כולנו מכירים את המציאות הזאת, הלב מתעורר ורוצה, ובפועל מוצאים עצמם סובבים שוב סביב אותה נקודה. יש שיאמרו שזה סימן שאין כאן רצון אמיתי לשוב, אך רבי נתן (בליקוטי הלכות, ק"ש ד, יח) מכחישים: "הכל חפצים ליראה את שמך!" כולם רוצים לשוב, כולם משתוקקים להיות יראי השם באמת. אלא שכאן טמון מכשול, אדרבה, מתוך הרצון האמיתי הזה, והיות והאדם נוטל את כל האחריות על עצמו, והוא גם מבין היטב שכדי לשוב מוטל עליו להתעורר במלוא הצריכות והכובד ראש וההתמדה לדרך חדשה ולתשובה אמיתית, והיות והוא רואה שהנפש הבהמית שלו לא נמשכת אחר הרצון הפנימי שלו והוא קר ואטום כל כך, על כן נדמה לו שהוא לא מסוגל לתשובה. הוא רוצה ומאחל לעצמו שהלואי והיה זוכה לשפע שמיימי כזה שהיה מטרה את לבו להתעורר ולהשתוקק לתשובה, והלואי שהיה בווער בו רצון חי לשנות את דרכו, אבל מכיון שבפועל הלב לא התעורר,

מבקש רק ממך". כי כל מהותה של התפילה היא תמימות היא בחי' מלכות, תמימות, והוא דבר אחד ממש ודו"ק.

דוד המלך שלמות התורה והתפילה גם יחד

הסתלקותו של נעים זמירות ישראל דוד המלך ע"ה היתה בחג השבועות, ואתקטר בחד קטירא בשעתא דמנחה בזמן רעוא דרעוין (כמובא בזהר ח"ב, קנו), ודייקא בחג השבועות, לפי שדוד המלך היה שורש של אחדות אחד של 'תורה ותפילה' חד קטירא ממש של תורה ותפילה, חכמה ותמימות. וכמו שאנו רואים שדוד המלך אמר מצד אחד 'ואני תפילה', וכל ענינו היה תפילה, כידוע לכל, וגם חיבר ספר תהלים שורש כל התפילות של עם ישראל. עם כל זה היה ענינו של דוד המלך תורה, כי דוד המלך היה ראש לסנהדרין, וכמו כן הרמב"ם במנותו את היחידים שביחידים שבמקבלי התורה שבכל הדורות, שבכללם הם ארבעים המוסמכים שבמוסמכים ממש רבינו ואילך עד רב אשי - הוא מונה את דוד המלך בכלל ארבעים הדורות של מקבלי התורה,

ואיתא בזה"ק הנ"ל "בשעתא דמית דוד מלכא וכו' אורייתא דבעל פה כנישת נהוראה" - בעת הסתלקותו של דוד המלך תורה שבע"פ אספה את אורותיה, וירדה חשכות בתורה שבעל פה, ומסיים הזהר הנ"ל: "ומהוא זימנא אתגניזו נהורין דאורייתא" - ומהזמן ההוא נגנזו האורות של התורה. ואז השיג את עוצם גודל ההארה שהאיר דוד המלך בתורה שבעל פה בכל חכמי הדור בימי חייו.

הפרק הגדול ביותר (ק"ט) עולה כולו על התורה

ואנו רואים דבר נפלא ביותר, שהפרק הגדול ביותר בתהלים ק"ט שהוא סוד של תמינא אפי, מוסב כולו על ענין התורה (שאגב יש בו תיבות כמנין הדפים של המסכת הגדולה בבא בתרא, וכפסוקי הפרשה הגדולה ביותר פרשת נשא), וכמעט בכל פסוק יש בו הזכרה או לתורה או למצוות התורה; 'תורתך', 'פיקודיך', 'אמרתך', 'מצוותיך' וכו', שכולם עולים על דבר ה' שהיא התורה הקדושה ומצוותיה.

הפתיחה של פרק התורה ומצוות - "אשרי תמימי דרך"

ואילו ההתחלה של פרק זה (ק"ט), המיוסד כולו על התורה ומצוותיה, כאמור, הפסוק הראשון שלו הוא "אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה'" - זהו דרך התורה ושמירת מצוותיה ואין בלתי: ת-מ-י-מ-ו-ו-ת! ואשרי ההולך בדרך זו לעד.

לכוון כל התהלים על עצמו

דבר בעתו מה טוב; סימן יפה עשה לנו השי"ת, שמסבב הסיבות סיבב שהמחזור החדש של ליקוטי תפילות (ע"פ סדר קביעות היומי ב"לקוטי תפילות" שהונהג על ידי זקני אנ"ש) מתחיל בחג השבועות, והרי רבינו אמר שכל הדורות עד סוף כל הדורות, יהיה מי שיהיה ויהיה איך שיהיה, לבו טמון בספר התהלים, וכשאומר תהלים עיקר אמירתו צריך להיות על עצמו, על הצרות המיוחדות לו, וכפי שמביא מוהרנ"ת בשם רבינו בתורה האחרונה בליקוטי מוהר"ן (ח"ב תו קכ"ה) שהתורות הללו הם - כלשונו של מוהרנ"ת - ליקט מתוך שיחותיו הק' וזלה"ק:

"מענין אמירת תהלים דיבר (רבינו) עם אחד ואמר לו **שעיקר אמירת תהלים לומר כל מזמורי תהלים על עצמו, למצוא את עצמו בכל מזמור ומזמור.** ושאל אותו ז"ל: איך? ופירש לו רבינו ז"ל קצת, כי כל המלחמות שביקש דוד המלך ע"ה שיצילנהו השי"ת מהם, הכל צריך לפרש לעצמו על מלחמת היצר הרע וחילותיו, וכיוצא בזה בשאר המזמורים" עכ"ל,

וע"ש דבריו הקדושים הנפלאים איך צריך לפרש לעצמו הפסוקים שדוד משבח את עצמו כגון "שמרה נפשי כי חסיד אני" השיב לו שגם זה צריך לפרש על עצמו, על נקודות הטובות שיש לכל איש מישראל, ע"ש כל הענין הנוגע מאד למעשה לכל הזוכה להרבות באמירת תהלים.

אמירת "ליקוטי תפילות" מלמד כיצד לומר תהלים על עצמו

עפ"ז י"ל דהביאור המעולה והנפלא ביותר לתהלים הוא

הליקוטי תפילות, המפרש פנימיות ליבם של ישראל, וכל צרותיהם ומצוקותיהם ברוחניות ובגשמיות, בפרטי פרטיות - שכאמור הכל טמון בספר התהלים.

ומי שאומר ליקוטי תפילות בקביעות ובסדר מסודר אפשר לומר עליו: "אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה'". כי היום בתקופתנו זו על שקבתא דמשיחא ישנן קטרוגים נוראים ומניעות עצומות מהתקרבות על הבורא ית"ש, והעצה לזה היא רק התפילה, והתפילה לא זו בלבד שבכוחה להמשיך ישועה אפי' למעלה מדרך הטבע (תו' ז). אף גם עצם התפילה הוא דבקות ואמונה, עצם התפילה היא כבר עבודת השי"ת, ועל ידי התפילה נחשב כאילו קיים את התורה. וזהו: "ההולכים בתורת ה'" - ע"י אמירת תהלים - ע"י התפילה והדבקות בהשי"ת.

כח התפילה גם במקום שאין בחירה ח"ו

ידועה שיטת הרמב"ם שכתב בהלכות תשובה (פ"ו ה"ג), שיש אנשים שהרבו לפשוע, ומשום כן לוקחים מהם את הבחירה רח"ל, ולשונו שם: "ואפשר שיחטא האדם חטאים גדולים וכו' שמונעים ממנו התשובה ואין מניחין לו רשות (בחירה) לשוב בתשובה".

אבל זאת צריך לדעת, כי על ידי התפילה יכול האדם להינצל בכל מצב שהוא - והשער לזה הוא תמימות וביטול, וכבר הזכרנו מהבעש"ט הק' אימרת חיזוק נפלאה, שהאוחז במקצת החבל כאוחז בכולו, והכל על ידי מעט תמימות.

אשרי תמימי דרך - - -

יש לגשת אל קדושת היום-טוב הזה יום מתן תורה על ידי "זה השער לה", שהוא האמונה והתמימות, כמו שלכל ענין מגיעים ע"י אמונה חזקה ותמימות איתנה. כי אכן אלו הם הכלים לקבל את קדושת היום. "עצתו אמונה" - העצה הטובה ביותר הוא האמונה, וכאמור שאת תחילת הפרק ק"ט שהוא פרק של תורה ומצוות, פותח דוד ב"אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה'" - אמונה תמימה.

יעזור השי"ת שיקיים בנו אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה', והשיאנו ה' אלוקינו את ברכת מועדיך לחיים ולשלום לשמחה ולששון, לנו ולכל ישראל.

הכלולים בספר תהלים. ועל כן אומרים רות שמדבר משלשלת היוחסין מתחילת הולדת דוד המלך, שהוא משיח, שחיבר ספר תהלים שכולל כל הנון שערים, שהוא בחינת קדושת שבועות, אשר על שם זה נקראת בשם 'רות', על שם שיצא ממנה דוד שחיבר ספר תהלים שריווה להקדוש ברוך הוא בשירות ותשבחות. כי עיקר **קדושת שבועות הוא יום החמישים**, שהוא בחינת קבלת התורה מחדש בכל שנה ושנה, הוא על ידי בחינת דוד, שהוא בחינת משיח, שהוא בחינת ספר תהלים, שעל ידי זה נזכה לשוב להשם יתברך ולקיים את כל דברי התורה, שזהו עיקר קבלת התורה בכל שנה, כי לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה, שהוא קיום התורה שזוכים על ידי אמירת תהלים".

הבה נרצה וניחל לקבל קדושת אמונה זו ביום הקדוש הזה, שיאיר בלבנו הארת שער החמישים; שנאמין באמת שה' רוצה שנשוב אליו ורוצה לסייע בעדנו אם לפחות רק נבקש ממנו בקשה קטנה זו שהוא יעוררנו, ולא נפרוק עול התשובה מתוך תירוץ של אחריות יתירה שכאילו רק עלינו לעשות הכל לתשובתנו, ושבעדך זה אין עושים כלל. אלא אדרבה, נבחר בכך שלפחות נרצה שה' יעוררנו ויסייע בעדנו. לא ננוח ולא נשקוט מלרצות, מן המקום שבו אנו נמצאים להתחיל להתעורר. ואזי יושפע לנו דעת דקדושה, זו לתת בידינו את כלי הקרב האמיתיים לנצחון דקדושה, אצלנו בפרט, ולכל ישראל בכלל.

הטומאה רח"ל, שמשם אי אפשר לצאת כי אם בישועת ה' וחסדו הנפלא, ועל כן זה הגלות האחרון הכביד מאד מאד ומתארך מאד בעוונותינו הרבים, ועיקר הוא גלות הנפש מה שאנו רחוקים כל כך כל כך מאבינו שבשמים, ואין לנו שום עצה ותקוה כי אם על ידי הדיבור, לדבר ולצעוק הרבה להשם יתברך ולומר תחינות ובקשות הרבה להשם יתברך בכל יום ויום, וללמוד תורה הרבה. וכל זה זוכים על ידי השכל הקדוש הנמשך משער החמישים, שהוא בחינת שבועות, בחינת המקוה של שבועות, שהוא מקוה של שער החמישים שמטרה מכל הטומאות והגילולים שבעולם ומושיע מכל הצרות, שאז ממשכיכם על עצמו קדושה זאת לזכות לילך בזה באמת ולא יטעה את עצמו ולא יאבד את עולמו לנצח בחנם ח"ו. כי עכשיו כל תקוותנו הוא רק על ידי אמיתות העצות הקדושות התמימות הנמשכין מההתנוצצות משיח שהתחיל להתנוצץ מימי האריז"ל, וכל מה שמתקרבין יותר לביאת המשיח, אף על פי שצרות הנפש מתגברין יותר, אבל ברחמי גם התנוצצות משיח מתנוצץ בכל פעם יותר, ועיקר אלו העצות האמתיות נמשכין מבחינת שער החמישים שיגלה משיח צדקנו. וכלל העצות כלולים בספר תהלים שהם חסדי דוד הנאמנים, עצות קדושות ונפלאות מאד, היינו לצעוק תמיד להשם יתברך יהיה איך שיהיה" (שש).

רבי נתן מוצא טעם לפי זה על אמירת מגילת רות בחג השבועות: "כי עיקר קדושת שבועות, שהוא יום החמישים, זוכים על ידי מ"ט ימי הספירה, בחינת מ"ט שיערי תשובה

וכנגדם אנו מעוררים ביום חג השבועות את קדושת שער החמישים של תשובה. הרי ידוע שיש מ"ט שערים של תשובה וכנגדם מ"ט ימי הספירה, ויום חג השבועות הקדוש מכוון נגד שער החמישים של תשובה. מ"ט השערים הם חלקי התשובה שהאדם מתעורר מעצמו בבחינת 'שובו אלי', אך שער החמישים הוא משרש התשובה והחסד הגבוה של 'ואשובה אליכם', שה' ברוב טובו ורחמנותו מטיב עמנו לעורר את לבנו לתשובה. ושורש כל המ"ט יום שבהם מתנוצצים מ"ט שערי תשובה, יונקים כולם מיום החמישים של תשובה. רק משם ניתן כח לקטני ערך כמונו להאמין שגם ההתעוררות הפעוטה שלנו יש בה כח לתשובה, כיון שבסוף ה' יעשה את שלו וישפיע עלינו כח תשובה מלמעלה, וכאשר נעשה את ההתעוררות הקטנה שלנו שנוצרה לפחות שהוא יעורר אותנו לתשובה, הרי שהוא יתברך ברוב טובו יגמור בעדנו להשיבנו בתשובה.

יום חג השבועות בו מאיר שער החמישים הזה, הוא יום התעלותו ושלמותו של דוד המלך שגילה את ספר התהלים. זה היום בו נשפע - בלב כל הרוצה לזכות בכך - רוח טהרה לבלי להתייאש מן התשובה בשום פנים, ולהתעורר לקחת את כלי הקרב הללו של השתעבדות לדבר לה' את הדיבורים שהכין לנו לבקשו שיקרבנו ויעוררנו, וזה כאמור דעת עמוק וגבוה מעל גבוה שבהכרח כיום להגיע אליו.

"כי הגלות של עכשיו נמשך מבחינת שער החמישים של

"מי פהחכם ומי יודע פשוט"

לרגל היא"צ של הגה"צ רבי משה בלויא זצ"ל - גלב"ע ביום ח' בחודש סיון תש"ו

ידוע שטרם נגדע פתיל חייו, התבטא הגה"צ רבי משה בלויא זצ"ל: "יודעני שעומד אני להתייצב וליתן דין וחשבון בבית דין של מעלה, וחוששני מה יהיה כאשר ידונו אותי על חיי הפרטיים, כי חטאתי עויתי ופשעתי, אך שליו אהיה ורוגע כאשר ידונו אותי על חיי הציבוריים, כי כל מה שעשיתי למען הציבור היה לשם שמים..."

וכשנשמע ביטוי זה לפני רשכבה"ג הגה"ק מהר"י מסאטמאר זצוק"ל נענה שהאמת היא להיפך, באשר על פעולותיו הציבוריות יש לחלוק, אבל בחיי הפרטיים היה רבי משה בלויא נפש נקי וצדיק בשלמות.

ומעדות זו נמצאנו למדים עד כמה העריץ והחשיב הרב מסאטמאר את דמותו של רבי משה, אף על פי שהיו ביניהם חילוקי דעות.

כך גם יש ללמוד מיחסו של אחיו, הלא הוא מקנא קנאת ה' רבי עמרם בלויא זצ"ל, שעל אף היותו מנהיג 'נטורי קרתא' ומגן חומות היישוב הישן לבל יפרצו בהן פרצות, ואילו רבי משה היה קברניטה של 'אגודת ישראל' בארץ הקודש, ולפני מלכים יתייצב לדרוש את שלומם של כל פזורות ישראל בערים ובמושבות, ומטבע הדברים היו מדי פעם פעולותיו של זה מנוגדות ולא תואמות עם פעולותיו של זה - עם זאת שררה אחווה מיוחדת במינה בין בני המשפחה.

מדי שנה בעיצומו של חג הפורים, כאשר היה האח רבי משה מביא משלוח מנות לאביהם הגה"צ רבי יצחק שלמה זצ"ל, ופוגש בחצר את אחיו רבי עמרם, היו השניים תופסים זה את זה ויוצאים במחול סוער ומרגש, שפרץ את הגבולות עד לרחובה של עיר. כשבני ירושלים נהנים לראות את האחים, שכל מעשיהם לשם שמים, משלבים ידם בריקוד נלהב מתוך אהבה גלויה.

האחים אף היו שותפים מלאים בהנהגה הרוחנית והגשמית של הישיבה הקדושה "אהל משה", אשר נתייסדה על ידי זקנם, אבי אמם מרת שיינא ע"ה, ה"ה הגה"צ רבי ישעיה אורנשטיין זצ"ל, על שם רבו המובהק הגה"ק רבי משה יהושע לייב דיסקין ז"ע. בישיבה היה שיעור קבוע במשניות שנמסר על ידי האח רבי משה, וכאשר הוצרך להיעדר מילא את מקומו אחיו רבי עמרם.

ברבות הימים התנהלה הישיבה על ידי אחיהם הנוסף, הלא הוא מורי חמי רבי אברהם ברוך בלויא זצ"ל, ועל ידו זכיתי להימנות על תלמידי ישיבה זו, שעמדה אז בראשותו של הראב"ד הגאון האדיר רבי דוד יונגריין זצ"ל.

מנהג של קבע היה לכל המשפחה, להתאסף בליל התקדש חג הפסח ולערוך בצוותא את שולחן ליל הסדר, כאשר אביהם רבי יצחק שלמה בראשם כמלך בגדול. לאחר פטירתו המשיכו את המסורת, כשגדול האחים רבי משה בלויא יושב בראש השולחן ומנהל את הסדר ברוב רגש, ומתוך עיניו הטהורות זולגות דמעות!

המשך מעמוד א'

הארת הצדיק משה רעיא מהימנא עלינו, ונצפה ונשתוק לך, ורק אז אכן נזכה לקבל את הארת הדעת הלוז. וכהמשך דבריו שם: "והבן היטב לטובת עצמך לנצח, שתזכה להמשיך עליך הרחמנות האמת של המנהיג האמת העוסק לרחם עליך באמת. אבל אתה צריך להמשיך עליך רחמנותו, כי אם אתה לא תרחם עליך מי יחמול עליך?! וכבר הודיע לך מרחוק עוצם רחמנותו, עד שבכוחו הגדול יש לך כח לרחם עליך, והבן מאד מאד" (שם).

זוהי עיקר ההכנה לקבלת התורה, זהו הנסיון והמבחן בימי הספירה, וזה עיקר הכח המטהר בימים אלו, ורק על ידו זוכים לקדושת שבועות. אם נתאמץ למשוך עצמנו אל הדעת הזה שה' אתנו ועמנו אפילו בעומק ריחוקנו, כי אין קץ לאהבתו וחסדו עלינו, וכדבריו הבויערים של רבי נתן: "זהו בחינת ספירת העומר, כי על ידי הנפת העומר שעורים מגלים ומפרסמים כי מלוא כל הארץ כבודו ובכל מקומות ממשלתו, שזהו הארת ד'רי

בשנה אחת הצטרף לשולחן הסדר אורח זר שאינו בן ברית. היה זה אחד מנציגי השלטון האנגלי שבא ברשות המלוכה לחזות כיצד המנהיג היהודי רבי משה בלויא עורך את מסיבת החג המקודש לעם הנבחר.

כשהגיעו להזכיר את עשרת המכות, שאז נוהגים לשפוך מעט יין מן הכוס, התפלא האנגלי ושאל את מארחו רבי משה לפשר המנהג. בתושייתו ובחושיו החדים למען טובתם של ישראל השיב רבי משה לאורח הנכרי, שבלילה הזה חוגגים אנו את שמחת העם היהודי בצאתו מבית האסורים במצרים, אך שמחתנו אינה שלמה על שום שבעבור זה ענש השי"ת את המצריים והכה אותם בעשרה מכות, והיהודים מצווים לדרוש בשלומה של מלכות וכל שכן שלא להתגרות בה, וכאן אפוא נגרם על ידינו שיצאו המצריים מוכים, ובכדי להביא לידי ביטוי את החסרון שבשמחתנו שופכים אנו מעט מן היין המשמח על כל מכה ומכה שהוכו המצריים...

האנגלי התרגש מאד מההסבר המקורי על רחמנותם של בני ישראל, ותיכף הוציא מתיקו דף ועט ורשם את ההסבר למשמרת.

למרות שהיה רבי משה אדם מכובד לא חס על כבודו במקום שהיה נוגע לכבוד שמים. מדי יום ראוהו ברחובה של עיר כשהוא עושה את דרכו לעבר מקום מגורי הוריו, ובידיו סוחב סיר עם תבשילים, לקיים מצות כיבוד אב ואם.

אירע פעם שרבי משה התכבד לערוך 'קבלת פנים' מרשימה לאורח רם מעלה. רבי משה הלך לימינו של האורח החשוב מן הגולה, ולפתע הופיע לפניהם אחד ממשפחתו הקרובה של רבי משה, שהיה גבאי צדקה וכלפי חוץ היה נראה כמקבץ נדבות נבזה שלבושו מרושל, והלה הושיט את ידיו לפני האורח לקבלת מעות. נקל להבין את המבוכה שרבי משה נקלע אליה, אך הוא התגבר בשעת נסיון ואמר לאותו אורח: לאברך הזה תתן נדבה הגונה, כי קרובי הוא!

ועד כדי כך ביזה את עצמו לעשיית מצוות השי"ת, ששמעתי מחותני זצ"ל שפעם ראה את אחיו רבי משה גוחן ונשכב ברחוב ליד חתול, ומטפל בו [!]. לאחר שעה קלה התברר לחותני, למרבה הפליאה, שתוך כדי הליכתו הבחין רבי משה בחתול שאכל חתיכת בשר ולפתע נתקע לו עצם בגרונו. החתול החל לילל מרות, ובחמלתו של רבי משה אפי' על בעלי חיים, בבחינת הכתוב 'ורחמיו על כל מעשיו', לא היסס ולא התחשב בכבודו, וניגש בעצמו אל החתול וחילץ מרגורו את העצם החונק, ולא קם משם עד שראה שהחתול חוזר לאיתנו...

נאומיו של רבי משה בלויא היו בחסד עליון, ועוררו רבים לתשובה. כשעמד ודרש בלילי תשעה באב ניתן היה לראות את המאזינים בוכים בדמעות שלישי.

בימי חול המועד היו מארגנים אנשי 'אגודת ישראל' כינוס חג לעולי הרגל שבאו מכל רחבי ארץ הקודש להשקיף על מקום המקדש בהר הבית. הקהל הרב התאסף ברחבת 'בתי מחסה', ורבי משה בלויא, שעמד בראשה של אגודת ישראל בארץ ישראל, התכבד לנאום ולחזק את העם שבשדות ובפזורות הארץ.

היות שלא כל הנאספים הבינו את שפת האידיש, נאמרו הדרשות בלשון הקודש. וזוכרני ששכננו בבתי מחסה, הגה"צ רבי אלעזר בריזל זצ"ל מחה במקום, וקרא לרבי משה: "מיישאלע, דער עוילם וויל דיר הערן אויף יידיש!". ורבי משה התנצל ואמר: "הדרשה נאמרת בלשון הקודש לכבוד אחינו הספרדים ואחינו תושבי המושבות שברחבי ארץ הקודש".

רבי משה היה תלמיד חכם מובהק ומקושר בקשרי תורה והשקפה לרבי ירושלים. וזכה נכדו חביבו הגאון האדיר רבי יעקב ישעי' בלויא זצ"ל, לימים חבר הבית דין צדק של 'העדה החרדית', להתגדל במחיצתו ולשאוב ממעיניו הפורה, ואף נראה לעיתים קרובות מלווה אליו ברחובות קריה, כשהסב והנכד מנעימים זה לזה בדברי תורה ובמסורת הדורות.

קרבתו של רבי משה למרא דאתרא הגה"ק מהר"ץ דושינסקיא זי"ע הייתה רצופה ומובהקת, כשמדי יום נועד עימו למשך כשעתיים [!] לדון בענייני הכלל. חותני זצ"ל אמר לי שהידידות של המהר"ץ דושינסקיא ואהבתו לאיש אמונו - רבי משה בלויא, הייתה כל כך עמוקה, עד שבערוב ימיו הקפיד המהר"ץ על תנועת 'אגודת ישראל' שהחלה לסטות מדרכו והשקפתו, אך עם כל זה לא וויתר על פגישתו הקבועה עם רבי משה, למרות שהוא היה זה שעמד בראשה של אגודת ישראל, וכאשר היו נפגשים בימים ההם עסקו זה עם זה במשא ומתן של תורה, ותו לא.

טרם לווייתו המזעזעת של רבי משה בלויא זצ"ל, ציוה הגר"ץ לבני ירושלים לחלוק כבוד לנפטר הדגול ולהשתתף במסע הלוויה. ואכן כל בני ירושלים, לרבות קנאי העיר, הגיעו ללווייתו של רבי משה, שנחקה בדברי הימים כלויה רבת משתתפים שלא היה כמותה בירושלים של אז.

הגאב"ד המהר"ץ אף עלה להספיד את רבי משה בעיצומו של הלוויה, ואי אפשר לשכוח כיצד פתח המהר"ץ בפסוק שהיטיב לבטא את פיקחותו מרחיקת הלכת של נאמנו רבי משה בלויא. המהר"ץ הזדיק בדברי שלמה המלך בקהלת (א נ): "מי פהחכם ומי יודע פשוט דבר" - המנוח ידע מתי צריך לעשות פשרה ומתי לא. הוא היה יוצא בראש המחנה ללחום את מלחמת ה' נגד עוזבי התורה והציל את שארית פליטת ישראל, אך בחכמתו ובצדקתו אף ידע לבטל את כל אנוכיותו ועצמיותו, והתאפק ולא עמד על דעתו, אפי' אם הייתה צודקת, כאשר נכח לראות שעלולה לפרוץ מכך מחלוקת!

בבחינת עומר שעורים, גם שם יכולין לגלות כבודו יתברך (ליקוטי הלכות, פסח טו, ב).

בכל מ"ט ימי הספירה מאירים מ"ט שער התשובה, וביום חג השבועות מאיר שער החמישים משערי התשובה (ראה ליקוטי מוה"ר ח"ב, עג). זהו זמן של התעסקות בשורש התשובה, ואז הזמן המיוחד לסוד מדרך רשעים ולהיכנס לדרך צדיקים שכאמור תלוי בקנין הדעת הזה. ככל שנלך ונתקרב ל'ההוא יומא', עלינו לעורר ביתר שאת את היותנו סגולה מכל העמים. נשיר ונשמח ב'שיר של חשק' הנאמר בניגון של חשק בעיצומו של יום קודם קבלת התורה: "עדיב יקר אחסנתיה חביבין דבקבעתא, פרישן מנתיה למעבד ליה רעותא", [בני ישראל יקר נחלתו חביבים בקביעות, מופרשים מכל אומות לחלוק של ה' לעשות רצונך], וככל שיגדל הדעת הזה בלבנו, שה' אצלנו ועמנו בכל מצאות שהיא, כן תגדל מעלת התשובה שלנו לסוד מרע ולעשות אך טוב, ולקבל התורה באמת ובלב שלם.

הכנת נרות יו"ט במוצאי שבת

א. בליל יום טוב החל במוצאי שבת אין להשתמש לכתחילה בשיווי הפתילות שנשתיירו מנרות שבת, ויש להכין פתילות חדשות, או לפחות להדליק את הפתילות מצדם השני, כדי לחשוש לשיטות הפוסקים האוסרים להשתמש ביום טוב בנרות שנכבו בשבת משום איסור הכנה. דפתילה שהודלקה ונכבית משתבחת על ידי הכבייה, שהיא נוחה יותר להידלק, וכיון שהשתבחה הפתילה בשבת ואינה ראויה לשימוש בשבת רק למחרת ביום טוב, הרי זה נחשב שהוכנה משבת ליום טוב ואסור להשתמש בה ביום טוב. אכן מי שאין לו פתילות חדשות ואינו יכול להדליק מצד השני, יכול לסמוך על שיטות הפוסקים המקילים (סי' תקא סק"ג ותק"ד סק"ט).

ב. מותר להוציא את הפתיל צף' המשומש מתוך כוסית הנרות, וכן אם מפריע הדסקית ממתכת שנשארה בתחתית הכוסית מנר הקודם מותר להוציא כדי להכניס בה נרות חדשות. ואף שהפתיל צף היא מוקצה ודינו כשבר כלי שאין הדרך להשתמש בה לכלום, ואסור לטלטל מוקצה אפילו לצורך מצוה (עי' סי' תצח סי"ז וסי' תקפו סק"ד), מכל מקום מותר לטלטל מוקצה לצורך אוכל נפש כמבואר בשולחן ערוך (סי' תקו סי"ד וסי' תקט ותק"ד סי') דמותר לטלטל אפר כדי לאפות במקומו ומותר להסיר הפחם מראש הנר, והדלקת נרות יום טוב חשוב כאוכל נפש אפילו בזמנינו שיש עלעקטור", דכיון שחיוב הדלקת הנרות הרי זה נהגים חלוקה הסעודה, ומטעם זה נוהגים הלב להדליק תמיד נרות יום טוב בלילה ולא מבעוד יום.

ג. יש להסתפק כשהדסקית הדבוקה בתחתית הכוסית אינו מפריע כל כך, ואפשר להכניס את הנרות החדשות על גבם זה נחשב כטלטול לצורך אוכל נפש לא. והוא, דמבואר בסימן תק"ז באמצע הקול מקלקל את כל הקול, והרי זה כאילו תקע שתי חצאי קול באחד מהם כשיעור הראוי.

אין הלכה כדרך א'

הנה לשיטת המאירי צריך שיהא כל קול וקול בנשימה בפני עצמה בין אם היא מצוה אחת או כמה מצוות, ולשיטתו אין צורך להקפיד כלל על להשיות שני השברים והתרועות כמו בשאר מצוות. אכן למעשה נפסק בשולחן ערוך (שם) שצריך לעשות שלשה שברים בנשימה אחת, וכתב המשנה ברורה (סק"ט) דזהו לעיכובא, ואם כן על כרחך דלא קיימא לן כשיטתו.

הרמ"א פוסק כדרך ב'

לדרך ב' הנ"ל והיא שיטת התרומת הדשן יש

שברים-תרועה' בנשימה אחת או בשתי נשימות

דרך א - כל קול צריך נשימה

השבוע למדנו בשולחן ערוך (סימן תקצ ס"ד) אחת מן המערכות הכבירות לגבי התקיעות בראש השנה, והיא: האם הבעל תוקע צריך לתקוע שברים-תרועה של תשר"ת בנשימה אחת או בשתי נשימות. שאלה זו התעוררה בזמן הראשונים, ועד לימינו אנו עדיין קיימים מנהגים שונים ושיטות שונות בזה, כדלהלן.

שיטת רבינו תם - שתי נשימות הראשונים כתבו בשם רבינו תם שאין לעשות השברים-תרועה של תשר"ת בנשימה אחת, לפי שמבואר בגמרא ראש השנה (ג:) הטעם שאנו תוקעים תשר"ת תשר"ת תשר"ת, משום שנאמר בתורה "יום תרועה יהיה לכם" ואין אנו יודעים פירושו של 'תרועה' אלא הוא צורת בבי כבד גנוח מעומק הלב כקול של שבר, או כצורת בכי קלה של יללה בקולות קצרות מופסקים של תרועה, או שניהם גם יחד, גנוח ויללה, וכדי לצאת מכל ספק אנו תוקעים כצורת תרועה של שלשתם. וכתב רב האי גאון שבאמת בזמן חז"ל היה מנהגים שונים בכל מקום ומקום, כי כל אחד היה נוהג לעשות את צורת התרועה כפי צורת בכי אחרת, עד שבא האמורא רבי אבהו והתקין לכל כלל ישראל שיתקוע בצורה שוה את הקולות כדי שלא יאמר רבינו כל אחד בידו. ומכאן זה היה אומר רבינו תם שיש להפסיק בין 'שברים' לתרועה', דכיון שזה בא להזכיר את צורת הבכי של גנוח ויללה ביחד לא מסתבר שהיו אנשים בוכים בגנוח ויללה זה אחר זה בנשימה אחת (עי' ב"י שם).

שיטת רבינו תם - שתי נשימות

שיטת הרמ"א - דעת הרמ"א (ר"ה פ"ג סי' י) שכיון שגם השברים וגם התרועה הם באים לשמוע קול אחד של 'תרועה' אסור להפסיק ביניהם, וזה לשונו: "שברים ותרועה יש לעשות בנשימה אחת, משום דילמא גנוחי גנח וילולי יליל והכל תרועה אחת הן. ואף על פי שאין דרך האדם לגנוח ויליל בנשימה אחת, מכל מקום בעינן שתהא התרועה כאחת בלא הפסק". ע"כ.

שיטת הרמ"ש - נשימה אחת

בספרי האחרונים יש אריכות רבה בביאור סוגיא זו, וכאן נביא בקצרה שורש הטעם והדין, ומצינו בזה ד' דרכים:

תמימה המאירי - וכי עשרת בני המן הם?

המאירי בספרו מגן אבות (ענין הב) הביא שאלה זו בשם התלמידים והדבר היה תמוה מאד בעיניו, וכה דבריו: "מנהג קדום אצלנו בכל ארצות אלו מימי הרבנים הגדולים כשתוקעים תשר"ת אנו מפסיקים הפסק נשימה בין שבר לשבר, וכן בין השברים לתרועה. וכשבאו הנה אותם התלמידים הראו עצמם כמתמיהים על מנהגנו לומר שהשברים שבתשר"ת והשברים והתרועה שבתשר"ת ראויים להיות כולם בנשימה אחת, ושעשיתי עמהם לומר 'וכי עשרת בני המן הם?'".

דרך ב - צורת ש"ת הוא עם הפסק נשימה

התרומת הדשן (סי' קמב) הביא את שיטת רבינו תם ששלשה שברים צריך להיות בנשימה אחת, ושברים תרועה בשתי נשימות. כזו לדעתו אסור להפסיק בנשימה אחרת באמצע המצוה, וכל הג' קולות של שברים היא מצוה אחת והנשימה שביניהם מפסקת את המצוה. אבל בין שברים לתרועה חייב להפסיק אף על פי שהיא מצוה אחת, דכיון שנתקן על צורת בכי של גנוח ויללה והדרך להפסיק ביניהם בנשימה, וכתב התרומת הדשן עוד, דאפילו שהעושה תקיעה תרועה תקיעה בנשימה אחת יוצא בדיעבד, אבל העושה שברים-תרועה בנשימה אחת אינו יוצא גם בדיעבד שאין זה צורת קול הנכון כיון שחסר הפסק נשימה.

דרך ג - הנשימה הוא הפסק במצוה

שיטת התוספות (ערכין י. ד"ה אין) והרא"ש (שם) שאסור להפסיק בנשימה בין שברים לתרועה כיון ששניהם היא מצוה אחת של 'קול תרועה'. ולכן כתבו שבעל תוקע שנאנס בתרועה ואינו יכול להחזיק הנשימה מפני קוצר רוחו צריך לחזור לתקוע שנית. וזה יותר גרוע ממי שמפסיק באמצע התפילה או בסתם מצוה שאין שהייה מעכבת, דכאן זהו סדר המצוה לתקוע שני קולות ביחד זה אחר זה תכופים זה לזה, גנוח ויללה זה אחר זה. ועוד דכיון שצריך תקיעה לפניה ותקיעה לאחריה צריך שיהיה שייכות בין השברים לתרועה, ואם יהיו מופסקים נמצא שלא יתקיי תפילת התקיעה שלפניה ושל אחריה לאחד מהם.

דרך ד - הנשימה מקלקל הקול

לדעת הרמב"ן (בדרישה ל"ה) אם הפסיק התוקע בנשימה בין שברים לתרועה היא קול פסול. ונראה מלשונו שאין זה מדין שהייה והפסק, אלא היא חסרון בקול התרועה, הדמיונה של שברים-תרועה היא להשייע קול תרועה שיש בתוכו גנוח ויללה, וכל קול צריך שיהא מתחילה ועד סוף בנשימה אחת והמפסיק

להקפיד לעשות השברים בנשימה אחת כיון שהיא מצוה אחת, אבל השברים-תרועה יש לעשות בשתי נשימות שכך הוא סדר תיקונו. אבל גם לשיטתו יש להקפיד שלא להפסיק יותר משתי נשימות, דהלא הוא מצוה אחת ואסור להפסיק בו. ומבואר מדבריו שצריך לעשות ב' נשימות ממש ולא רק להפסיק בשהייה ביניהם, ואם לא עשה כן לא יצא אפילו בדיעבד.

ולמעשה העיד הרמ"א שהמנהג כדברי התרומת הדשן לעשות שברים-תרועה בשתי נשימות, וכתב שאין לשנות, וכן פסק האבני גור (סי' תמד אות ז') "כי כנים דברי הרמ"א ומשה אמת ותורתו אמת". אמנם לענין דייעבד הכריע המשנה ברורה (סק"ה) דלא קיימא לן כפסק התרומת המושך בעמוד ט'

מצות עשה של וידוי!

והתודו את חטאתם אשר עשו

כתב הרמב"ם:

"כל מצוות שבתורה בין עשה בין לא תעשה, אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה, כשיעשה תשובה וישבו מחטאו חייב להתוודות לפני האל ברוך הוא שנאמר איש או אשה כי יעשו וגו' והתודו את חטאתם אשר עשו - זה וידוי דברים. וידוי זה מצות עשה" (רמב"ם, תשובה א, א).

ועתה נביא כמה מדברי רבינו ומוהרנ"ת על ענין ה'וידוי דברים'. [מן הענין לציין שבחן השבועות גילה רבינו את התורה המדברת מענין 'וידוי דברים לפני הצדיק', תורה ד' בליקוטי מוהר"ן].

וידוי בדיבור - לתקן ולבנות

הפגם שנעשה בנפש!

והתודו את חטאתם אשר עשו

הוידוי צריך להיות דווקא בדיבור, והסוד בזה הוא:

"פגם החטא - בנפש, והנפש הוא בחינת הדיבור. ועל כן צריך להתוודות בדיבורים דייקא, לתקן ולבנות פגם הדיבור. ועל ידי זה נתעורר הקול לדעילא ונתייחד עם הדיבור, ונעשה על ידי זה יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה" (ליקוטי עצות בתרא, ע"פ ליקוטי מוהר"ן, תורה קעח).

העצה ל'וידוי'

שמחה של מצוה!

והתודו את חטאתם אשר עשו

ישנם קשיים רבים המונעים את האדם מלהתוודות על חטאיו בפורטורטו, והעצה לכך היא: שמחה של מצוה!

וכפי שמגלה רבינו ואומר:

"צריך לפרט את החטא, כי צריכין להתוודות בדיבורים דוקא בכל פעם על כל מה שעשה. ויש לזה מניעות רבות, לפעמים נשכח מאתו החטא, ויש שיכבד עליו מאד וקשה לו להוציא הדיבור להתוודות ועוד מניעות רבות. והתיקון לזה - לשמוח הרבה בשמחה של מצוה, כגון חתונה של מצוה או שאר מצוה בשמחה, שיתגבר לשמוח בשמחה גדולה, עד שירקד הרבה מחמת שמחה - על ידי זה יזכה להתוודות בדיבורים, ועל ידי זה יתקן פגם חטאיו" (ליקוטי עצות, וידוי דברים ד, ע"פ ליקוטי מוהר"ן, תורה קעח).

להתוודות באותו יום

דווקא!

והתודו את חטאתם אשר עשו

על האדם להתוודות בכל יום על חטאיו של אותו היום, ולא ימתין ליום המחרת. שכן, באותו יום שבו עבר וחטא, יכול בקל יותר לתקן את החטא ע"י הוידוי.

וסוד הדבר, מבואר בליקוטי הלכות:

"כל החטאים באים מבחינת שבירת כלים, מאהבות נפולות. ועיקר תיקונם על ידי הארת הנקודה שהוא בחינת צדיק, שעל ידי זה מתקנין ומעלין בחינת שבירת כלים. ועל כן צריכין להתוודות בפה דייקא על כל מה שעשה, כי הארת הנקודה הוא בחינת 'פי ידבר חכמות'. ועל כן, על ידי שמתוודין בפה, בחינת 'קחו עמכם דברים ושובו אל ה'', על ידי זה מאיר הנקודה שהוא בחינת 'פי ידבר חכמות', ומעלה ומתקן את החטא הבא מבחינת שבירת כלים. ומחמת שהארת הנקודה שבכל יום ויום הוא משונה מחבירו, על כן צריכין להתוודות באותו היום דייקא, כמובא בספרים שצריכין להתוודות בכל לילה דייקא על כל מה שפגם באותו היום, כי הארת כל יום משונה מחברו, ועל כן אי אפשר לתקן בשלימות כל כך, כי אם באותו יום, בעת שמאירה עדיין הנקודה השייך לאותו יום דייקא" (אוצר היראה, וידוי דברים ד, ע"פ ליקוטי הלכות, אונגא, ב, א).

רבי שמואל אייזיק מדאשיב (ב)

בחלום אדבר בו

רבי אברהם שטערנינהארץ ז"ל מספר שזכה רבי שמואל אייזיק שעל ידו נתגלה התורה הנוראה בליקו"מ (ח"א סי' ב) המגלה גדול מעלת התפילה, וזה היה בתחילת התקרבותו לרבינו ז"ל, שראה חזיון ומראה נורא ועי"ז נתגלה תורה ב' בליקוטי מוהר"ן על הפסוק "אמור אל הכהנים".

וכך הוא מספר:

להתנהג עם החרב בדרך הממוצע

"מובא בחיי מוהר"ן מכתב יד של אא"ז מוהרנ"ת ז"ל, שזה נאמרה על ידי סיבה של הה"צ הר"ר שמואל אייזיק ז"ל עוד קודם התקרבות של מוהרנ"ת זל"ה בזלאטיעפאלע. שחלם להר"ר שמואל אייזיק ז"ל חלום, שהיה באיזה יער גדול למדי, ולא ראה איזה דרך לצאת משם לחזור לביתו, ופגע בו איש אחד שחגר בחרב חדה שיש לה ב' פיות הנקרא שארפין, ונחרד הרבי שמואל אייזיק ז"ל מאד, אך האיש הלז היה מראה לו סבר פנים יפות, ואמר לו: אל תפחד, לך אתי! והלך עם זה האיש עד שבאו לבית גדול בהיער, ואמר לו שיכנס לבית הזה, ושם חרבות הרבה קטנות מחרבי, ויש לך רשות ליקח ג' כמחרבות קטנים, אך תדע איך להתנהג איתם בדרך ממוצע.

"יש שם אומן כזה שהוא מחדר החרבות..."

ונכנס לשם, וישב שם זקן אחד ואמר לו, אי אפשר לך ליקח מפה שום חרב עד שתרגיש בעצמך שאתה מנוקה מכתמים בגופך ובברייתך, ותדע איך לאחוז החרב שתיטול מפה. ובתוך כך סיבבו אותו עננים כפולים ומוכפלים בחשכות גדול, ודחף אותו הזקן הנ"ל לחוץ לבית, ואמר לו: עוד אין אתה מוכשר לזה מחמת העננים, אך אם תוכל לבוא בהיער להלן בבנין מפואר שיש שם אומן כזה, שהוא מחדר החרבות קטנים, וגם אפילו החרב הגדול של האיש שראית שהוא יודע בטוב איך לאחזה, אעפ"כ מוכרח ג' כ לחדד חרבו אצל האומן הזה. אך מי יודע אם האומן יפתח לך פתחו שתכנסו אצלו, וכל זה היה בחלום. ובתוך כך הקיץ משנתו, ונבהל מאוד ונקפו לבו עד למדי מזה.

"מה לך אצלו?!"

וזה היה בתחילת התקרבותו לאדמו"ר, והר"ר שמואל אייזיק היה מגורתו בעיר דאשיב, ואדמו"ר זל"ה ישב אז בעיר זלאטיעפאלע, ומרחק רב הוא. והר"ר שמואל אייזיק היה עני מדוכא, וגמר בדעתו תיכף שמוכרח להיות על זה אצל אדמו"ר זל"ה, ועשה מה שעשה וקיבל סכום קטן על הוצאות, וביותר הלך רגיל, וזה היה בחורף, עד שבא לזלאטיעפאלע. ולא היה יודע היכן דירתו של אדמו"ר, עד ששאל לאחד היכן דירתו, ואמר לו: מה לך אצלו? הלא מחלוקת גדול עליו בעיר. ונזכר מה שאמר לו הזקן: מי יודע אם תוכל לפתוח שם, שתוכל לכנסו אצלו.

הלא עננים רבים סיבבוך...

עד שבא לבית אדמו"ר והיה שם הפתח סגור, ודפק דפיקות הרבה עד ששמע קול דממה דקה מאחורי הדלת, שאדמו"ר אומר לו: אתה שמואל אייזיק, אין כעת אפשריות לפתוח לך בשום אופן. והר"ר שמואל אייזיק עמד בערך שעה ובכה בקול ובלבב נשבר כזה, ופתח לו אדמו"ר זל"ה ואמר לו: הלא אמרו לך עוד בביתך 'מי יודע אם תוכל לכנס', אך קיימת 'כל השערים ננעלו ושערי דמעות, שבכית כל כך, לא ננעלו'. והבין הר"ר שמואל אייזיק שאדמו"ר יודע מהחלום שלו, ונתיירא לספר לו. ובתוך כך אמר לו אדמו"ר: הלא עננים רבים סיבבוך... ונבהל ונשתומם הר"ר שמואל אייזיק על רוח הקודש כזה, עד שלא היה יכול לפתוח פיו לדבר אפילו דיבור אחד לפני אדמו"ר זל"ה מהחלום.

כל האומנים באים אל האומן הזה...

ואח"כ באו עוד מקורבים על שבת קודש מעיר מעדועדוובקא, ואדמו"ר זל"ה גילה התורה אמור אל הכהנים. ומי שיעיין היטב בהתורה הזאת יבין את החלום, שבהתורה מובא מהחרב של משיח ועוד ועוד. והעיקר שכולם באים להאומן הזה עם החרבות לחדדם, ואפילו האיש עם חרבו הגדול שיוזע איך לאחזה, מוכרח לבוא להאומן הזה עם חרבו. ומרומז קצת

בסיפורי מעשיות מהבחור שהיה אווז חרבו וקשתו בידו להציל עצמו מהחיות וכו'.

ומאו והלאה נתקשר הר"ר שמואל אייזיק ז"ל בעבודת התפילה אל אדמו"ר, עד שכמעט נתקיים אצלו מה שמובא בגמרא 'ולואי שיתפלל אדם כל היום כולו, כידוע בין אנ"ש הזקנים מעסק תפילתו בכוחות גדולים".

עד כאן מתוך כתביו של רבי אברהם שטערנהארץ (טובות זכרונות סי' ב).

קולע אל השערה ולא יחטיא

עוד פרטים בענין זה כתב רבי אברהם ז"ל במכתביו ז"ל:

"פעם אחת חלם להר"ר ק' ר' שמואל אייזיק שהיה באיזה יער ותעה שם, ולא היה לו שום דרך לחזור ולצאת משם, עד שמצא בית קצר וארוך ונכנס לשם, וראה אברך אחד שהיה מאוים מאד עד שנתירא לדבר עמו. וזה האברך שאל אותו מה לך פה, והשיב הר"ר שמואל אייזיק: איני יודע הדרך לצאת ולחזור למקומי. ויאמר אליו האברך: לך נצרך לאיזו חרב שיש לה שני פיות [שארפן] בלשון אשכנז, ותחגרו על מתניך שהם ירכיך, ותדע איך לקלוע עמה, ואז תוכל למצוא ולידע הדרך הנצרך לך. והראה לו דרך לחדר אחד בפתח צר וקטן.

וכשנכנס לשם ישבו שם אנשים על כסאות למשפט, וישאלו אותו: מי הביאך הלום? ויענה ויאמר אברך אחד מחדר הראשון שהוא מאוים ונורא מאד דחף אותי לכאן, ואגב ראה שם כלי זיין רבים חרבות וקשתות, ויחדד מאד. ויאמרו אליו: אם יש לך ידיעה במשפט יתנו לך חרב פיפיות, אך תקלע ביושר במשפט ובצדקה גם כן, ובתוך כך סיבבו אותו עננים כאלו עד שנחשך לו, ודחפו אותו לחדר הראשון, ויאמרו אליו: שם תלמוד אצלו משפט וצדקה, ותראה עין בעין איך ליצא ולילך לדרכך הנצרך לך. והקיץ משנתו.

"הלא לאלקים פתרונים"

וזה היה בתחילת התקרבותו לאדמו"ר זל"ה, ותפעם רוחו מאד מן החלום, ויסע תיכף אל רבינו ז"ל שיפתור לו חלומו, וכשבא אליו באימה וברתת זוע, ורצה לספר לו את חלומו, אמר אליו אדמו"ר זל"ה: יוסף אמר 'הלא לאלקים פתרונים', מקודם אומר לך דברי תורה, ואמר לפניו זו התורה הנ"ל, ונפתר לו החלום כולו.

"התורה ותפילה אני מוסר לכם"

ואז אמר הרב ר' שמואל אייזיק: מפני זה דחפו אותי אצלכם! כל התורה והתפלה שלי אני מוסר אתכם! ויען ויאמר אליו רבינו זל"ה: אעפ"כ עדיין צריך אתה עוד הרבה לחסדי ה' (רינתציון, סי' ב).

היכלו של משיח

ובשיש"ק מובא שרבי לוי יצחק בענדער ז"ל סיפר הדברים קצת באופן אחר, שראה באומאן כתב יד שכתוב בו חמשה מראות וחזיונות שראה בחזיונו הר"ר שמואל אייזיק תלמיד רבינו ז"ל, אחת מהם שייכת לתורה ב'. וזהו:

בליל חורף קשה מצא את עצמו עומד בחוץ, בתוך גוש שלג עזה הנקרא זאווריקע בלע"ז, עד שלא ידע לאן לפנות. לפתע הבחין באור הבוקע מרחוק מאיזה בית, וניגש לשם וראה שהוא ארמון מהודר מלא חדרים, ונכנס בו מחדר לחדר ומחדר לחדר, עד שהגיע לדלת שהיה כתוב עליו "היכלו של משיח", ונכנס לתוכו, וראה את משיח יושב וחוגר עצמו בהרבה חרבות.

חרבו של משיח

וגדול היופי והחן לראות איך מלך המשיח חוגר עצמו בחרבות אלו, אין ניתן לשער כלל וכלל, נענה לו משיח ואמר לו: בכלי זין אלו אכבוש את כל העולם, "מיט די שווערדן גיי איך אפ נעמען גאר די וועלט". וכשעמד כך משתומם ונהדר, פנה אליו משיח ואמר לו: "לך לרברך והוא כבר יאמר לך פירוש הדבר", ונעלם החזיון כלא היה. כשבא ונכנס אל רבינו ז"ל התחיל רבינו לומר לפניו את התורה 'אמור אל הכהנים' שבליקוטי מוהר"ן ח"א סי' ב, המתחיל 'עיקר כלי זיינו של משיח הוא התפילה' וכו' (שיש"ק ח"ג אות' ז'ה).

שמהת החג!

שאלה:

יש לי כמה ספיקות בענין ההתנהגות בליל שבועות, הן בענין אמירת ה'תיקון'; לאמרו כדבעי בחיתוך האותיות, ולהספיק אמירת כל התיקון עד עלות השחר, ושלא להפסיק באמצע. והן בענין הטבילה; מתי הוא הזמן המדויק של הטבילה, כי כמה פעמים הזדמן לי שטבילתי והתברר לי שלא היה בדיוק בתוך החצי-שעה שקודם עלות השחר לפי אחת השיטות.

אשמח אם תעמידוני על דבר אמת, לברר היטב ספיקותיי. ובאמת שיש לי עוד כמה ספיקות ושאלות בענין לילה ושגב זה, המבלבלות אותי, אך אין כאן המקום לפרטם, ואסתפק בשני שאלות הנ"ל.

תשובה:

שואל יקר!

מאחר שמתוך מכתבך (אשר חלקו נשמט כאן) ניכר שבפרוס ליל החג הקדוש מתעוררים בקרבך ספיקות ושאלות רבות הגורמות לך להרגיש מתח ולחץ, לכן העדפנו שלא לענות בפרוטרוט על שאלותיך (ותוכל לברר אצל יודעי דבר מאנ"ש) אלא להתייחס לעצם הענין, ולהזכירך שעיקר מצות חג השבועות הוא: להיות שמח בשמחת קבלת התורה!

כי מכותלי דבריך ניכר ששכחת מעיקר מצות החג, והיא: השמחה העצומה שצריכה להיות לנו בכך שזכינו לקבל את התורה. ואף משך הלילה הקדוש שניעורים בו (וכידוע מרבינו שעיקר התיקון הוא להיות ער ואכמ"ל) - צריכים לבלות בו בשמחה וריקודים על טוב חלקנו ונועם גורלנו ויופי ירושתנו.

וכפי שידוע שכך היה מנהג אנ"ש, לרקוד הרבה במשך הלילה [אף ששם באומן היה הלילה קצר ביותר, ובקושי הספיקו לומר את ה'תיקון', עאכ"ו כאן בא"י שאפשר לצאת ידי שניהם בשופי ובריווח].

וכמוספור: "בליל שבועות אחר גמר אמירת התיקון כנהוג היו אנשי שלזונו מרבים בריקודין מאד. היה פעם שרקד רבי ברוך חתן רבי געציל ז"ל עם בני חבורתו בהתלהבות משך כל הלילה עד שגיע עת התפילה!" (שיש"ק ה, שג). וידוע שהיו מתחלפים במשמרות; אלו אומרים 'תיקון ליל שבועות' ואלו רוקדים, וחוזר חלילה.

[ומן הענין לציין לשיחה מעניינת, והיא: "פעם שהו המגיד מטרה וויץ (שהיה תלמידו של רבינו) ורבי נחום מטשערנוביל יחד בחג השבועות,

לזכות לזה השלימות, לעשות המצוות בשמחה גדולה כל כך עד שלא ירצה בשום שכר עולם הבא, רק שירצה זכות למצוה אחרת בשכר מצוה זאת, כי העולם הבא שלו הוא מהמצוה בעצמה, שזהו בחינת אספקלריא המאירה. וישראל במעמד הר סיני שזכו לקבל התורה על ידי משה, זכו לזה השלימות, שזהו בחינת אספקלריא המאירה, כמו שכתוב 'פנים בפנים' דיבר ה' עמכם', 'פנים בפנים' זה בחינת אספקלריא המאירה. ועל כן קיבלו התורה על ידי משה רבינו דיקא, כי הוא זכה לאספקלריא המאירה ועל ידו זכו כל ישראל גם כן בשעת קבלת התורה לבחינת אספקלריא המאירה, שזהו בחינת שמחה של המצוה בעצמה. וזהו בחינת השמחה של שבועות, כמובא בדברי רבותינו ז"ל גודל השמחה של שבועות, כמובא ברב יוסף וכיוצא, כי אז זוכין לשמחה אמיתית, שמחה של הקדוש ברוך הוא כביכול, היינו השמחה מהמצוה בעצמה בחינת אספקלריא המאירה כנ"ל.

וזה בחינת מה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, שזהו בחינת שמחה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל על פסוק 'ושמחת עולם על ראשם'. כי לכאורה תמוה: איך אפשר להקדים עשה לשמיעה? ובפרט שמקרא מלא דיבר הכתוב 'כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע', נמצא שמבואר בפסוק שהעשייה הוא אחר שידבר ה', ואם כן איך הקדימו עשה לשמיעה? אך אפשר לפרש על פי הנ"ל שזכו אז לשמחה הנ"ל עד שלא רצו בשום שכר עולם הבא בשכר המצוה, רק שיזמין להם השם יתברך מצוה אחרת בשכר מצוה זאת. וזהו 'נעשה ונשמע', היינו שיעשו כל אשר ידבר ה' ועיקר מגמתם וקיבול שכרם הוא 'נשמע' שיזכו לשמוע מצוה אחרת בשכר עשיית מצוה זאת. ועל כן קראו רבותינו ז"ל נעשה ונשמע בשם 'שמחת עולם', כי זהו עיקר שלימות השמחה שיש לו שמחה מהמצוה בעצמה עד שאין רוצה בשום שכר עולם הבא, רק לזכות לשמוע מצוה אחרת בשכר מצוה זאת, שזהו בחינת שמחת הקדוש ברוך הוא כנ"ל. ועל כן נקרא 'שמחת עולם', כי השם יתברך, כביכול, 'חי לעד וקיים לנצח', ועל כן השמחה מהמצוה בעצמה שהוא שמחת השם יתברך כביכול, הוא שמחת עולם" (ליקוטי הלכות, ספירת העומר ב, א).

ומעתה, תחת אשר תסריד את מוחך ולבך בליל חג השבועות, ראה להכניס שמחה עצומה בלבך, 'שמחת עולם'. לא שמחה על השכר העצום שממתין לך, אלא על עצם הזכייה שזכית להיות מהעם הנבחר ולקבל את התורה ומצוותיה! אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו!

ורקדו ביחד משך כל ליל שבועות, אולם לבסוף כבר לא היה בכוח של רבי נחום לרקוד, ורקד במקומו בנו רבי מרדכי עם המגיד. וכשסיפר זאת ראב"ג, אמר, שמחמת התקרבותו לרבינו היה לו שמחה וכח לרקוד כל כך" (שיש"ק ג, רמ).

והנה, ענין השמחה והריקודים בחג השבועות - קשורות בפנימיות לענין קבלת התורה, וכמו שכתב רבי נתן ב"ר יהודה מטבריה באחד ממכתביו: "ואם ירצה השם תקבלו חג שבועות הקדוש בשמחה גדולה, בהמחאת כף וריקודין, כי זה שייך לקבלת התורה הקדושה".

וזהו ע"פ המבואר בליקוטי מוהר"ן תורה ס"ה, שהכלי לקבלת התורה הוא השמחה, ולכן ככל שהאדם שמח יותר, ומרבה בריקודים של שמחה, יש לו כלי גדול יותר לקבל התורה.

וכפי שכותב רבי נתן ב"ר יהודה במכתב אחר:

"ובכל יום תקבלו עליכם לשמוח בכל פעם, בכח וזכות רבנו ז"ל ותלמידו הק' שהזהיר אותנו מאד על השמחה, ושמחה היא כלי לקבלת התורה, ועתה הוא עת שאנו מכינים עצמנו לקבלת התורה ואנו צריכין לעורר לבבנו ולומר ספירה בשמחה ובהתעוררות חדש, כי עתה רוצה השי"ת לגמור על ידינו קבלת התורה וקיום התורה בכח הצדיק שהוא עוסק עתה בעיקר בקיום התורה והמצוות בכל עת בחשך חדש ובהתחלה חדשה, והכל בשמחה!".

וכמה נפלא לציין למה שמספר מוהר"ן בסיפור נסיעתו לארץ ישראל, כיצד חגג את חג השבועות באיסטנבול, וכיצד הרבו שם בריקודים של שמחה, ומסיים: "וזה היה יקר בעינינו מאד שזכינו לשמוח ולרקוד בחג הקדוש הזה זמן מתן תורתנו במקום רחוק ומשונה כזה, מה שלא עלה על דעתנו" (ימי מוהר"ן ח"ב, סק).

ובליקוטי הלכות מבואר שהשמחה של שבועות, היא שמחה עצומה כל כך, שאנו שמחים בעצם התורה והמצוות בעצמם, ואין אנו שמחים בהם מחמת השכר שנקבל עליהם, רק בהם בעצמם. וזוהי שלימות השמחה, בחינת 'אספקלריא המאירה' (מבואר באריכות בליקוטי מוהר"ן תורה ה'). והרי לך מעט מלשונו הקדוש:

"וזה בחינת שבועות קבלת התורה, כי עיקר קבלת התורה היא

לאסוקי שמעתתא

המשך מעמוד ז'

הדשן, ואם עשה בנשימה אחת יצא, דיחידאה הוא בזה לענין דיעבד.

המחבר מביא דרך ג' וד'

המחבר הביא בשולחן ערוך גם את שיטת התוספות והרא"ש, שיש לעשות השברים-תרועה בנשימה אחת כיון שהיא מצוה אחת. ונחלקו הפוסקים אם לשיטתם אסור להפסיק כלל אפילו בשהייה קצת, או שרק בנשימה אחת אסור, אבל מעט אפשר להפסיק. ואכן בתוספות בסוכה (נד, ד"ה מהו) כתבו בפירוש שצריך להפסיק קצת בשהייה כדי שיהא ניכר השינוי בין שבר לתרועה, וכן משמע מדבריהם בערכין (שם) דעיקר האיסור הוא שלא לעשות נשימה ממש, וכך כתבו המשנה ברורה (סק"ה) והשולחן ערוך הרב (ט"ו).

אבל לשיטת הרמב"ן הנ"ל שההפסק מקלקל את הקול, אסור להפסיק בין שברים לתרועה אפילו בשהייה כדי נשימה,

'שברים-תרועה'

שצריך שיהא כח אחד של שברים ותרועה, ואם יש איזה הפסק ביניהם הרי זה מקלקל את כל הקול. וכן כתב האבני נזר (סי' תמג תמיד) כי מי שתוקע בנשימה אחת יתקע בלי שום הפסק כלל. וכן כתב החזון איש (ססי' קלא) שהתוקע בנשימה אחת יתקע בכח אחד ממש (ועיי"ש שר"ל שזהו גם דעת ר"ת והרא"ש, וצ"ע).

הכרעת המחבר והפוסקים

המחבר הכריע כפשרה דירא שמים יצא ידי כולם, ובתקיעות דמיושב יש לעשות בנשימה אחת ובתקיעות דמעומד יש לעשות בשתי נשימות. וכתב בשולחן ערוך הרב (שם) הטעם, לפי שמברכים הברכות על תקיעות דמיושב, ולדעת רוב הפוסקים יוצאים בדיעבד בנשימה אחת, על כן טוב לתקוע אז בנשימה אחת. ובתקיעות דמעומד שאין מברכים עליו יתקע בשתי נשימות, שאין יוצאים בזה לכל הדעות (ובמשנ"ב סק"ט כתב טעם אחר עיי"ש).

הכרעת המחבר פסקו למעשה המשנה ברורה (שעה"צ סק"ה) והשולחן ערוך הרב, וכן נוהגים העולם, וכן נוהג מורינו הגרי"מ שליט"א. ושמעתי מאמור"ר שליט"א סימן לזה; האדם שיושב יש לו יותר כח מזה שעומד, ויותר קל לתקוע בשתי נשימות מנשימה אחת, ולכן בתקיעות דמיושב שיש יותר כח תוקעים בנשימה אחת שהיא יותר קשה, ובתקיעות דמעומד שיש פחות כח תוקעים בשתי נשימות שהוא קל יותר.

וכפי האמור לשיטת רוב הפוסקים נשימה אחת הכוונה בהפסק מועט בלי לנשום, ושתי נשימות הכוונה עם נשימה באמצע. אך לדעת האבני נזר והחזון איש נשימה אחת הינו בלי הפסק כלל. והחזון איש (שם) חידש עוד דשתי נשימות אין הכוונה לנשימות ממש רק לשתי כוחות בהפסק קצת פחות מכדי נשימה.

"אור שבעת הימים"

עוצם גדולת מרן הבעש"ט זיע"א, בתורת נכדו רביה"ק הנגמ"ח זיע"א

ממקום אשר הוא שם, כמובא בשם הבעל שם טוב ז"ל [דגל מחנה אפרים ריש פרשת ויצא].
ליקוטי הלכות ציצית הלכה ג אות ט

ה. השם יתברך מאיר להאדם שהוא במדרגה התחתונה בבחינת חשכת לילה, בבחינת גלות, ומאיר עליו התנוצצות גדול בלבו ודעתו, והכל כדי שיהיה נמשך אחריו בבחינת 'משכני אחריו נרוצה'. ועל כן אחר כך מיד נעלם ועובר ממנו ההתנוצצות וההארה הזאת, כי ההתנוצצות היה רק לרמז לו נעימות האור כדי שירדוף אחריו, וזה עיקר בחינת הכרוז שקורין להאדם בכל פעם שישב אליו יתברך. וזה בחינת פסח שאז מגיע ההארה שלא בהדרגה קודם הקץ אף על פי שאינו כדאי, ואחר כך מיד ביום שני נסתלק, כי ההארה לא היתה כי אם לרמז שנרדף אחריו וכנ"ל, וכמובא מזה בספרים בשם הבעל שם טוב זכרוננו לברכה ובדברינו במקום אחר.

ליקוטי הלכות קריאת שמע הלכה ג אות ט

שלפעמים נותנים להאדם התעוררות מלמעלה לבד, שמתעורר פתאום לעבודת השם, אבל הכל מלמעלה, וכל זה לעוררו אל האמת, ואחר כך נוטלין זאת ממנו ומניחין אותו על בחירתו, כי מאחר שטעם קצת עבודת השם ראוי לו עתה כשנסתלק ממנו ההתעוררות מלמעלה הנ"ל להתעורר עתה מעצמו, ומי שחש על עצמו באמת חוזר אל השם יתברך על ידי זה, אף מי שאינו רוצה להשליך הבליו יתכן כשנסתלק ממנו ההתעוררות ותאוותיו חוזרין עליו, הוא חוזר אל כסילות דעתו וחכמותיו של הבל כידוע כל זה בספרי קדש, וכמובא [בספר צפנת פנחס, לבעל תו"י, פ' בשלח ד"ה פ' ג, ועיי' בעש"ט עה"ת, פ' נח, אות ז-ט] בשם הבעל שם טוב על פסוק 'והוא ינהגו על מות', עיי' שם.

ליקוטי הלכות שבת הלכה ג אות יב

ו. העולם אומרים [מאור עינים פ' חוקת, ישמח לב מס' אבות ד"ה מאד מאד, ע"ע ליקוטי מוהר"ן תורה מט אות ז] בשם הבעל שם טוב זכר צדיק וקדוש לברכה, כי 'תורת ה' תמימה' עדיין, כי לא נגעו בה עדיין, נמצא, שכל הספרים הקדושים והגוראים שכבר נמצאים בעולם עדיין לא נגעו בעצם התורה, ועתה ראה והבן כמה ספרים צריכים עוד עד שנתחיל ליגע בהתורה, מכל שכן וכל שכן לבוא חזרה ולירד לעומקה, על כן כל הספרים הקדושים שנתחברו עד הנה עדיין אינם חלק מאלף מעוצם ריבוי הספרים שיתגלו עוד בעת שיתגלו סתרי רזי התורה האמיתיים, על כן צריכין להיזהר לבלי להלעיג ולבזות ח"ו שום ספר הולך על פי דרכי התורה הקדושה, על פי הגמרא ומדרשים וספרי הזוהר וכתבי האר"י ז"ל, כי כולם צריכין להעולם, וגם כי יש כמה וכמה מדינות ועיירות של ישראל ובמקומות אלו מתפשטו אלו הספרים, והם מחיין עצמן בהם, ובמקומות אחרים מחיין עצמן בספרים אחרים דווקא וכנ"ל.

ליקוטי הלכות קדושים הלכה ג אות כא

ז. זה ידוע שהעיקר להמשיך עלינו גם עתה בחינת הגאולה, בבחינת 'קרבה אל נפשי גאלה', כמו שאומרים בשם הבעל שם טוב ז"ל [עיי' בעש"ט עה"ת פ' בראשית אות קסו, פ' שמות אות ה-ו], וכל דברי הצדיקים בפרט דברי אדוננו מורנו ורבונו זכרוננו לברכה כולם הם עצות להחיות נפשותינו עתה גם עתה כל אחד ואחד בכל מקום שהוא.

ליקוטי הלכות הרי"ה הלכה ד אות לג

ח. וזה בחינת "לא תחסום שור בדישו", כי אפילו על הבהמה חסה התורה, כי יש גלגולי נשמות בבהמות וחיות כידוע, וכמו שאמר הבעל שם טוב ז"ל [כתר שם טוב, צוואת הרי"ב, ש, מובא בבעש"ט עה"ת פ' ויחי אות ה]: "אוכלים בני אדם ושותים בני אדם ורוכבים על בני אדם" וכו', כי בכל מקום יש ניצוצי נשמות בני אדם, וגודל הרחמנות שיש על הנפש המגולגל בבהמה או חיה ועוף אין לשער, וזהו ממש בחינת משאי של עוון שאי

הוא מחמת ליצנות הכופרים המתנגדים, אבל בשביל זה אין ראוי למנוע האמת מהחפץ באמת, ויאבדו הם ולאף כיוצא בהם ודבר אחד מדברי תורה אל יתבטל. כי באמת רוב הדברים הנדפסים ב'שבחי הבעל שם טוב' זכר צדיק וקדוש לברכה, רובם ככולם מספרים כל העולם מכבד, והמופתים הנוראים של הבעל שם טוב זכר צדיק וקדוש לברכה מפורסמים בכל העולם, ובפרט בין יראי השם וחושבי שמו, וכבר סיפר צדיק גדול אחד מגדולי תלמידיו ואמר בפירוש בבית הכנסת ברבים בשעת הדרשה, שבאם לא נמצא שבחי האר"י זכרוננו לברכה יותר ממה שנדפסו, ראינו אנחנו מרבינו יותר מזה, כמפורסם זה הסיפור. והכלל, שעיקר הוא האמת להסתכל על האמת לאמתו כנ"ל, ועל ידי זה יזכה לאמונה שלימה כנ"ל:

ליקוטי הלכות פסח הלכה ז אות ג

א. ה. עיי' כוכבי אור [אנשי מוהר"ן ריש ח"ב הערה ג] שרבנו אמר על הספר 'שבחי הבעש"ט', ש'הוא אמת מראשו ועד סופו וכו', מלבד על קצת דקצת מהם אמר שלא נכתבו היטב". ומש"כ מוהר"ן בשם צדיק גדול אחד כנ"ל, עיי' אמרי פנחס [שער הסיפורים סיפור לב] שכ' כן בשם 'אנשי הבעש"ט', ובאור הנר [ב: ד"ה מוח"ז] כתב כן בשם הרה"ק ר' וואלף קיצעס ז"ל. ובמגילת סתרים [להרה"ק מקאמרנא ז"ל] הביא בשם הרה"ק ר' אלימלך מליזענסק ז"ל "שכל המדריוגות שנכתב על מרן האר"י"ל הכל היה למרן הבעש"ט ועוד יותר, רק גם זה שנכתב על מרן האר"י"ל היא טיפה מן היסוד ממה שהיה לו באמת", [ע"ע זוהר ח"א דף מק"א קרוב לסופו].

ג. צריכין להשתדל להתקרב לצדיק הדור דייקא, כדי שיזכה לברר לנו האמונה הקדושה בכל פעם כפי היום והשעה, כי אף על פי שבשעת מתן תורה זכו ישראל לאמונה על ידי רוח הקודש כנ"ל, וכן אחר כך על ידי הצדיקים והנביאים שהיו בכל דור שנתבררה האמונה בכל פעם יותר ויותר, אף על פי כן אנו צריכין עכשיו בדור הזה להתקרב לצדיק האמת שבדור הזה, כדי שיברר לנו האמונה כפי העת והזמן של עכשיו, כי האמונה צריכין לברר בכל יום ויום מחדש כנ"ל. וזה עיקר התגברות היצר הרע שמתגבר בכל דור דור, להסתיר ולהעלים את הצדיק האמת שבאותו הדור דייקא, כמו שאנו רואין בחוש שעיקר המחלוקת הוא על הצדיק שבאותו הדור, ואחר כך בשכבר הימים הבאים מודים גם בזה הצדיק, ואומרים שזה בוודאי היה צדיק, אבל חולקים על זה הצדיק שבזה הדור שאחריו. כי בימי האר"י ז"ל היתה מחלוקת גדולה על האר"י ולא רצו להודות שיימצא באותו הדור חידוש כזה שיהיה לו רוח הקודש כזה, כמובא בכתבי האר"י ז"ל, ואחר כך בכמה דורות נתקבל האר"י ז"ל, והכל מודים שהיה חידוש נפלא איש אלוה וכו', אבל חלקו על צדיקים אחרים שבדורות שאחריו. עד שסמוך לימינו היה הבעל שם טוב זכרוננו לברכה, שהיה אור נפלא וגורא מאד, והיה עליו מחלוקת גדול, ובימי הבעל שם טוב רוב המתנגדים הודו בהאר"י ז"ל, וחלקו על הבעל שם טוב זכרוננו לברכה. וכן הוא בכל דור דור, וכבר מובא מזה בספרים. וכל זה הוא מחמת שעיקר בירור המדמה שהוא בירור האמונה, הוא דייקא על ידי הצדיק האמת שבזה הדור דייקא, כי אין לך אלא שופט שבימין, כי צריכין לברר האמונה בכל יום מחדש.

ליקוטי הלכות ברכת הרי"ה הלכה ד אות לג

ד. ואפילו מי שנפל לאיזה מקום לא טוב בחטאיו, ואפילו אם נפל למקום שנפל, למקום נמוך ומגושם ומלוכלך מאד ח"ו רחמנא ליצלו, אף על פי כן צריך שיזכור בהשם יתברך שהוא 'מקומו של עולם' ששם יש מקום של כל אחד ואחד, ועל כן אין שום נפילה בעולם כלל, כי גם משם יוכל לחזור להשם יתברך שהוא מקומו של עולם, מכל המקומות אשר נידח לשם, בבחינת 'וביקשתם משם את ה' אלהיך', משם דייקא,

"הפליג [רבנו] בקדושת מדרגת הבעל שם טוב ז"ל בלי שיעור וערך כלל"

[ח"י מוהר"ן אות תקנ"ג]

לרגל יומא דהילולא רבא של אור שבעת הימים רבנו הבעל שם טוב זצוק"ל, אשר האיר את העולם באור אמונת היחוד, שחל בו ביום אשר שמענו מפי הגבורה 'אנכי ולא יהיה לך' - דבר בעתו מה טוב ללקט שושנים ופרחים, ה"ה קצת מדבריו הקדושים המובאים בכתבי מוהר"ן זצוק"ל, בתוספת הביאורים שביארם מוהר"ן זצוק"ל ע"פ ההקדמות של רביה"ק הנגמ"ח זצוק"ל שהפליא לגלות השגות חדשות מעתיקא סתימאה המכניסים את אור האמונה הקדושה בתמימות גמור בלב כל איש ישראלי לדורות עולם, בכדי להשלים את הרצון העליון לעשות לו דירה בתחתונים לשכון בתוך לבות בני ישראל, אשר חבוק הנביא העמידו על אחת 'וצדיק באמונתו יחיה':

א. אף על פי שעדיין אין אנו יודעין ומבינים כלל סתרי התורה שגילה רבי שמעון בר יוחאי בזוהר ותיקונים, אף על פי כן הוא תיקון גדול לנפשנו, כי כבר עשה והכין לנו כלים נפלאים ותיקונים גדולים על ידי דרכי תורתו הקדושה שגילה, שעיי"ז מי שרוצה להתייגע לבקש אותו יתברך יוכל לבוא בנקל להשגות אלקות על ידי הדרכים והכלים והתיקונים שגילה, כי להמשיך השגות אלקות צריכין כמה וכמה צמצומים, בחינת כלים ותיקונים, ומחמת חטא אדם הראשון וקלקולי הדורות אי אפשר לגמור התיקון בשלימות בדור אחד, ועל כן מתייגעים גדולי הצדיקים בכל דור דור להמשיך תיקונים נפלאים ולהשאיר ברכה אחריהם, כדי שיהיה בנקל לדור אחרון להשיג אותו יתברך אם ירצו לבקשו. ועל כן גם אחר התנא רבי שמעון בר יוחאי זכינו לכתבי האר"י ז"ל שהוסיף לגלות תיקונים נפלאים וכו', וכן בדורותינו זכינו למה שזכינו על ידי גדולי הצדיקים שהיו מימות הבעל שם טוב זכרוננו לברכה עד עכשיו. ומי שהוא בעל נפש ודורש את ה', יוכל להבין מעט את כל מעשה תקפם וגבורתם של הצדיקים הגדולים המובחרים שעשו ותיקנו לנו בכל דור דור, וזה עיקר חיותנו ותקוותנו שאנו מחיין עצמן בההשאה הקדושה שהשאירו לנו גדולי הצדיקים האמיתיים על ידי תלמידיהם וכנ"ל:

ליקוטי הלכות ד אות יג

ב. בענין המחלוקת והקטגוריא שבין הצדיקים והיראים, עד שאין אחד יודע היכן האמת - אם ירצה האדם להסתכל על האמת לאמיתו ולא יטעה את עצמו. בוודאי יזכה לידע האמת ויבוא לאמונה שלימה, כי אמונה תלויה באמת כנ"ל, היינו כשרוצה לזכות לאמונה שלימה צריך לו להסתכל רק על האמת, ולהיות חפץ באמת תמיד ולבלי להוציא שום דבר שקר מפיו, ולבלי לרמות את חברו ומכל שכן שלא להטעות את עצמו, רק יסתכל על האמת לאמיתו ואז יבין שבוודאי ראוי לו להאמין בהשם יתברך ובהצדיקים אמיתיים, אף על פי שיש לו כמה קושיות ובלבולים שאינו יכול לתרצם, אבל אעפ"כ יבין מרחוק שראוי לו להאמין, כי יבין שהאמת הוא כך שגם בימינו היא הבעל שם טוב זכר צדיק וקדוש לברכה, בעל מופת גדול ונורא מאד, אף על פי שיש הרבה כופרים, שמתלוצצים ומשבחי הבעל שם טוב זכר צדיק לברכה, עד שכמה אנשים כשרים וצדיקים נתפסו ברשת שלהם וחולקים על מה שהדפיסו ספר 'שבחי הבעל שם טוב' זכרוננו לברכה, וקצת אומרים שהמופתים אמת אבל לא היה ראוי להדפיסם, ובמחילה מכבודם הגדול גם הם שגו בזה, כי עיקר פחדם של הכשרים שאומרים שלא היו צריכים להדפיסם,

לקט מיוחד לשבועות

לדגל חג מתן תורה הננו מביאים כאן לקט קצר על עניני תורה

כך לא יפנה אל שום פניה חוץ ממחשבת התורה, ולחשוב בגדלות האל ופעולותיו הטובות, ולהיטיב וכיוצא. כללו של דבר לא יכנס דבר זר ובטל במחשבתו. וזו היתה מעלת רבי שמעון וחבריו. וראה כשהפריד רבי יוסי מחשבתו מעט, כמה הוכיחו רבי שמעון, בזוהר פרשת ויקהל (רי"ב).

ועמך כולם צדיקים - אנשי קודש עמוד טז ו-57

קול הנבואה המיוחד בתורה אינו נשמי

כל אמירה ודיבור המיוחס להקב"ה בתורה, צריכים אנו לבאר ששם היות שהנביא יגזור שיקרא לו הקב"ה אברהם אברהם, שמואל שמואל וכיוצא, אין הענין ההוא גשמי כדיבור ואמירה אשר בנו שאנו גשמיים, שדיבור אשר לנו יוצא על ידי כלים גשמיים אלו אשר בנו שבאמצעותם יעשה הדיבור, אבל אין קול עליון ודיבור נעשה כך ח"ו, שאין שם גשם להמציא הדיבור. (הקדמת שיעור קומה פרק לב)

אור לישירים פרק יא פירוש מאור משה עמוד תקטז ו-89

דרכה של תורה אם "אתה" עושה כן

ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם (דברים ח, טו). כי לפעמים אדם אוכל לחם מחמת עניות, ולא מחמת חסרון תאוה לתענוגים אחרים. אבל אם היה לו שאר מאכלים, לא היה אוכל לחם לבד. וזה שבח ארץ ישראל, שלא מחמת עניות תאכל לחם, אלא מחמת שיבור וביטול תאוה אכילה. כי היא מקבלת הארה והשפעה, מבחינת תפילין, מבחינת יעקב, מבחינת אמת, שמשם בא עשירות. נמצא מה שתאכל לחם לבד, לא מחמת מסכנות, אלא מחמת שיבור תאוה אכילה. [הוספת הגר"מ - על המשנה (אבות ו, ד) כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל וכו' ואם אתה עושה כן אשריך וטוב לך אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא. דייק המהר"ם שיף בביאור כוונת ואם אתה עושה כן, ופירש, שמירי באדם שהוא עושה מופלג שיש לו מאכלים בשפע ועל כל זה הוא לומד ומסתפק בלחם צר ומים לחץ וכו', וזהו אם אתה עושה כן, שאתה הוא העושה כן מרצונך, לאפוקי אם אין לך אזי נקרא שהקב"ה הוא העושה ומצדו לא יבצר כלל וק"ל ונכון].

ליקוטי מוהר"ן קמא תורה מז אא-12

עיקר ראש השנה תלוי בסיון שהוא קבלת התורה שעל ידי זה נתתקן האמונה.

ליקוטי מוהר"ן תנינא תורה ח סוף המאמר אא-18

קורדוביא ור"ח וויטאל כשלמדו ספר הזוהר ישבו על הארץ ממש, כי התורה אהבת רק שפלות.

אמרי פנחס מובא בהקדמת תורת נתן ערכי הרמ"ק 1-3

התורה שהיא ראש חכמה יוצא מבית תפילה

גן דא אורייתא (תיקוני זוהר יד, דף כט, ב) כי התורה נקראת גן, ונשמות ישראל המעיינים ומבינים בהתורה הם בחינת עשבין ודשאין דאתרביאו בןן. ומאין הם גדלים הוא ממעין דא חכמה כמו שכתוב (שיר השירים ד, טו) מעין גנים. ומהיכן מקבלין החכמה והשכל שהוא בחינת המעין הוא מהתפלה, כמו שכתוב (ויאל ד, יח) ומעין מבית ה' יצא, הוא התפלה, כמו שכתוב (ישעיהו נו, ז) כי ביתי בית תפלה. [הוספת הגר"מ - עיין בתיקוני זוהר תיקונא תליתאה (ח, ב) בראשית ראש בית, משמע שם שהראש יוצא מהבית, ראש חכמה יוצא מבית תפילה, כי מביא שם את הפסוק כי ביתי בית תפילה].

ליקוטי מוהר"ן קמא תורה ח אא-7

החידוש בתורה יוצר מציאות חדשה

כל חידוש שמחדש בתורה הוא מציאות ענין חדש שמחדש בה למעלה, ואור נוסף שהיה נסתר ונעלם, נתחדש ונתפשט.

אור יקר ויקהל סימן ב' 5-1

הסכנה בלימוד ממקורות זרים

ענין התורה והטעם אל נתינתה וענין בריאת העולם והנשמות הנטועות בו אסורים ללמוד מספרי ההגיון והטבע והתכונה, שרובם מהמינים בלתי מאמינים בנבואת משה ובנביאי האמת והצדק ושומר נפשו ירחק מהם, שמא יסרך ויסתכן המינות אחר יצר הרע, ויטעה האדם ויפילהו רחמנא לשיזבן.

הקדמת הרמ"ק לספר שיעור קומה ו-16

מחשבת האדם תדמה למחשבת הכתר העליון

מחשבתו תדמה למחשבת הכתר. כמו שאותה חכמה לא תפסוק תמיד לחשוב מחשבות טובות, והרע לא יכנס בה, מפני שהיא רחמים גמורים, ואין שם דין ולא שום קושי כלל, כך האדם תמיד תהיה מחשבתו פנויה מכל דבר מכווער. וכמו שהיא סוד חכמה תורה קדומה, ולא יחסר שום סוד תורה,

מעלת כל אות ונקודה שבתורה - הפלא ופלא

גודל מעלת קדושת עמקות כל אות ותיבה ופסוק מתורתנו הקדושה... כי מי שישכיל ידע שיש סוד בכל אות ואות, והאות בעצמה תדרש, ויש סוד בכל נקודה ונקודה והנקודות ידרשו ויושכלו וכו'.

אור יקר תיקוני זוהר ו-6

היה יכול להחיות מתים

לא נתנו פרשותיה של תורה על הסדר, שאלמלא ניתנו על הסדר כל מי שהוא קורא בהם יכול להחיות מתים (מדרש תהילים ג).

סולם העליה הקדמה עמוד ז ט-1

למה פתח הרשב"י את האדרא במילת "תניא"

שלח הקב"ה האור הגדול (של חכמת הקבלה) דייקא באלף החמישי מתוך החושך הגדול שהוא יומא של הוד (הספירה החמישית) בסוד (איכה א, יג) כל היום דזה, והודי נהפך עלי למשחית (דניאל י, ח). ראינו אור הגדול אור שבעת הימים להגן עלינו ולהציל אותנו מכל המקטרגים על הקדושה בלימוד רזי דאורייתא, אם לא היה מגלה לנו רזי דאורייתא חמשת פרקא דספרא דציניעותא גם הזוהר ותיקוני זוהר וכו' היה חוזר עלמין ח"ו לתוהו ובוהו, מפני התגברות הדינים באלף החמישי, לכן פתח הרשב"י ע"ה באדרא רבא פרשת נשא תניא אמר רבי שמעון לחברייא וכו', אמר לנו הרב אר"י ז"ל למה פתח הרשב"י ע"ה במילת תניא, אלא שראה התגברות ב' קליפות גדולות בעולם, לכן תניא גימטריא ב' פעמים הקליפה עם הכולל, ותניא הוא שם הקליפה היוצא מן הפסוק (במדבר לב, ז) ולמה תניאון את לב בני ישראל, וקליפה תקועה בלב הלומדים של בני ישראל ומונעים אותם מלימוד רזי דאורייתא דרך גאווה ובזו, די לכם בפשוטי תורה, ותניאון הוא קרי וכתוב, קרי הוא תניאון לשון תניא און אלו ב' קליפות יונקים מן היסוד דקליפה הנקרא און וכו' ואין ביעורם וביטולם אלא בלימוד רזי דאורייתא.

ויקהל משה דף נז עמוד ב ט-21

עצה להבנת הלימוד - הכנעה ושפלות

אמר (הרה"ק רבי פנחס מקארץ ז"ע) כל מה שקניתי שלמות שלמדתי מאחורי התנור וכו', ועצה היעוצה לאדם שלומד ואינו מבין דבר, שישב בשפל המקומות, והראיה שמהר"מ

אפשר לאיש ישראלי לישא עליו כלל עול כזה, כי מחמת עוונות של זה האדם רח"ל נפל והתגלגל בבהמה וכו', כי הבהמה וכו' הוא בבחינת עוונות הבאים מרוח שטות מהעדר הדעת מבחינת בהמיות, כי כל העוונות הם מעשה בהמה העדר הדעת.

ליקוטי הלכות שכירות פועלים הלכה ב אות ד

ט. מקום הקבר של הצדיק האמת הוא בחינת ארץ ישראל, בבחינת 'צדיקים ירשו ארץ', שהצדיקים זוכין לירש ארץ ישראל במקום קבורתם, וכמו שמספרין העולם בשם הבעל שם טוב וזכורנו לברכה שאמר, שפעל אצל ה' יתברך שמקום קבורתו יהיה בחינת ארץ ישראל. וארץ ישראל הוא בחינת אורי הנח והזך כנ"ל, ועל כן מסוגל שם מאד במקום קבר הצדיק האמת לעורר לבו, להזכיר את עצמו היטב היטב מה הוא עושה בעולם הזה, ולהזכיר את הטוב הכבוש אצלו בגלות גדול, שיזכור את מעלתו היכן הוא בעולם, כי הוא מזדע ישראל שבשבילים נבראו כל העולמות כולם וכו' וכו', ועכשיו הוא נפל למקום שנפל וכו'.

ליקוטי הלכות חלב ודם הלכה ג אות ז

יא. אור ליום רביעי בתחילת הלילה התחיל הקפיטאן לנגן על איזה כלי זמר, ושאל אותי אם אני יכול לנגן, השבתי לו לא, ודיבר עמי מענין כלי זמר, והתחלתי לדבר עמם מענין ריקודין, שבינינו מרקדין ביום טוב ועל חתונה, בתוך כך ירדתי אל הבית וכו', ואחר כך אמר רי"א שיש לו חשק לרקוד עוד, ועלינו על הספינה, והקפיטאן עם עוד אחד היו מנגנים באיזה כלי שיר פשוטים, ורי"א היה מרקד הרבה מאד, עד שאחר כך רקדתי גם אנכי עם רי"א הרבה, וגם שני מטרסאין רקדו, הם רקדו ושמחו ולא ידעו מה שמחתם, ואנחנו תהילה לאל רקדנו ושמחנו שאנו זוכים לילך לארץ ישראל, לארץ הקודש, להכייר את מי שאמר והיה העולם, וכמו שמואב [תולדות יעקב יוסף פרשת כי תבא ד"ה מצוה לשמות, עיי' בעש"ט עה"ת פ' בראשית אות פ] משל בשם הבעל שם טוב וזכורנו לברכה, מענין בן מלך שהיה בשביה, והגיע לו אגרת מאביו, ורצה לשמות, והשקה את כל מי שהיה עמו עד שנשתכרו, ורקדו ושמחו הם רקדו ושמחו בהוללות ושכרות, והוא רקד ושמו בתוכם על שהגיע לו ידיעה מאביו.

ימי מוהרנ"ת ח"ב אות פה

הגלגול ריז'ט שבועות

נערך ע"י הרב ג'ר' משה בה"ק בראנדסארפער שליט"א

כמה סעודות חייבים לאכול ביום טוב

של חול המועד סוכות במיני תרגימא, דסעודה הבא אחר סעודה לאחר השובע אפשר להשלימה במיני תרגימא.

ולכן לשיטתם אין חיוב להראות כבוד ועונג יום טוב בסעודה שלישית, שהיא סעודה נוספת על ימות החול, ואפשר לקיים מצוות עונג יום טוב גם בסעודת שחרית. וכיון שלא נאמר ביום טוב ג' פעמים 'היום', אין חיוב לאכול ג' סעודות.

שיטת האחרונים להוסיף תבשיל בסעודה ב'

והנה **במשנה ברורה** (סק"א) הביא בשם כמה פוסקים שאף שאין נוהגים לאכול סעודה שלישית ביום טוב מכל מקום טוב לאכול פירות, וכתב שיש נוהגים לעשות תבשיל אחד יותר בסעודת שחרית שייחשב במקום סעודה שלישית. ע"כ. ורצה לומר דאנן לא קיימא לן כשיטת הרמב"ם דרק על ידי סעודה נוספת מקיימים מצות כבוד ועונג יום טוב, שהרי גם בשבת אין מקדשים על היין בסעודה שלישית ואין עושים את הסעודה השלישית לעיקר הסעודה, ולכן די בזה שעושים היכר ומוסיפים איזה תבשיל יתירה, להראות שמוסיפים חלק נכבד של הסעודה לכבוד היום, ומקיימים בזה מצות עונג יום טוב.

הדרך הישר לאכול סעודה קלה בבוקר

אכן אף והמחבר בשולחן ערוך כתב שאין נוהגים לעשות סעודה שלישית ביום טוב, למעשה כתבו **המשנה ברורה** (שם סק"א) ו**השולחן ערוך הרב** (ס"ו) שהדרך הנכון והישר הוא לעשות כדברי הרמב"ם, לאכול סעודת בוקר תיכף אחר תפילת מוסף, ולחזור לבית המדרש ללמוד עד חצי היום, ואחר כך לערוך את הסעודה הגדולה. וכפי הנראה שאין כוונתם לסעודת בוקר עם לחם דוקא, רק אכילה מועטת להשביע הלב כדי שיוכלו לעסוק בתורה.

ונמצא מדבריהם שאף על פי שבשבת אין נוהגים כהרמב"ם, ועושים עיקר הסעודה בסעודת הבוקר, מכל מקום ביום טוב אין נכון לעשות את הסעודה הגדולה מיד בבוקר כמו בשבת. והטעם: דביום טוב צריכים לקיים חציו לה' וחציו לכם, ואם מקיימים את הל'כם מיד בבוקר קשה לקיים אחר כך את החציו לה', שלאחר הסעודה קשה לחזור וללמוד.

היוצא מזה מדברי הפוסקים שאנו הולכים לאורם - שיש חילוק בין שבת ליום טוב, דבשבת מקיימים עיקר מצות כבוד ועונג בסעודת שחרית, ואילו סעודה שלישית היא רק תוספת זכר למן. ואילו ביום טוב אוכלים סעודה קלה בבוקר להשביע את הלב כדי שיוכלו לנצל את היום בתורה, ועיקר הסעודה מקיימים אחר חצות, ואין עושים סעודה שלישית. ואפשר דאלו שאוכלים מאכלים קלים מיד בבוקר, אין צריכים להוסיף תבשיל יתירה בסעודה במקום סעודה שלישית, והמאכלים הקלים יכולים להתחשב כמיני תרגימא במקום סעודה שלישית.

לחם עם מאכל חלב

בחג השבועות יש טעם נוסף לאכול ב' סעודות ביום, שכן ביאר **הרמ"א** (ס"ו תצד ג') את טעם המנהג לאכול מאכלי חלב, דלפי שרצו לעשות זכר לקרבן שתי הלחם לכך היו עושים שתי סעודות, סעודה חלבית עם לחם הנאפה עם חמאה, וסעודה מיוחדת עם מאכלי בשר, כדי שיצטרפו להביא לחם מיוחד לכל סעודה. אכן למעשה כיום המנהג הנפוץ שאין אוכלים את הסעודה החלבית עם לחם בבוקר, רק אוכלים מאכלי חלב בפת הבא בכסניו ואחר הצהריים עושים את סעודת החג בבשר ויין (על דרכי תשובה סי' פט ס"ק ט) שאצל רבותינו נהוג לאכול רק מאכלים קלים של חלב אחר התפילה, ובפרט אנו שמתפללים כותיקין ואוכלים תיכף אחר כך מאכלי חלב שקשה לאכול אז לחם).

לאכול סעודה שלישית. וכן הכריעו למעשה הנושאי כלים על השולחן ערוך (ג'ר"א משנ"ב ושו"ע ה"ד, וע"ע שו"ת חת"ס סי' סח).

מחלוקת הפוסקים אם יו"ט חייב בג' סעודות

כדי להסביר את יסוד המחלוקת האם יש חיוב לאכול סעודה שלישית ביום טוב, נבאר איזה סעודה יותר חשובה, סעודת שחרית או סעודה שלישית:

להרמב"ם עיקר כבוד שבת הוא סעודה ג'

בדברי הרמב"ם אנו רואים כי סעודה שלישית צריכה להיות סעודה מכובדת, וגם בסעודה שלישית יש חיוב לקדש על היין (ע"י פ"ל ה"ט), ומבואר בדבריו דעיקר הסעודה החשובה שמרבים בה במאכל ובמשתה וקובעים אותו על היין היא בסעודה שלישית, וכתב בזה הלשון (שם ה"י): "כך היה מנהג הצדיקים הראשונים מתפלל אדם בשבת שחרית ומוסף בבית הכנסת ויבוא לביתו ויסעוד סעודה שניה, וילך לבית המדרש יקרא וישמע עד המנחה ויתפלל מנחה, ואחר כך יקבע סעודה שלישית על היין, ויאכל וישתה עד מוצאי שבת". ע"כ. הרי מבואר מלשונו שעיקר הסעודה היה בסעודה שלישית, ובה היו שוהים מתחילת זמן מנחה עד מוצאי שבת.

ונראה להסביר, דלדעת הרמב"ם מתבטא כבוד השבת כמה שעורכים סעודה נוספת יותר משאר ימי החול, שבימות החול רגילים לאכול שתי סעודות בבוקר ובערב, ובשבת ג' סעודות, וכן מצינו שהיו נוהגים קופה של צדקה לתת מזון שתי סעודות לכל אדם בכל יום ובשבת שלשה סעודות (ע"י ס' רמב"ם) ולכן בסעודת הבוקר היו עושים סעודה יותר פשוטה וקלה כמו בימות החול, ועיקר הסעודה שבא לכבוד עונג שבת ויום טוב נעשה בסעודה הנוספת אחר מנחה. ולכן לדעת הרמב"ם גם סעודה שלישית חייבת בלחם משנה, ואין יוצאים רק בפת, ומקדשים על היין.

ולכן דעת הרמב"ם שגם ביום טוב חייבים בסעודה ג', שרק על ידי שמרבים סעודה נוספת על ימות החול מקיימים מצות כבוד ועונג יום טוב. ואכן, כדרך שכתב בהלכות שבת כתב גם בהלכות יום טוב (פ"ה ה"ט) בזה הלשון: "כך היא הדת, בבוקר משכימים כל העם לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ומתפללים וקורים לבתי בתורה בענין היום וחוזרים לבתיהם ואוכלים, והולכים לבתי מדרשות קורים ושונים עד חצי היום, ואחר חצי היום מתפללים תפילת מנחה וחוזרים לבתיהם לאכול ולשתות שאר היום עד הלילה", ע"כ.

לרוב הראשונים כבוד שבת היא בסעודת שחרית

אכן דעת רוב הראשונים דעיקר כבוד סעודת שבת הוא בסעודת שחרית, ואין מקדשים על היין רק בסעודת שחרית ואז אוכלים בשר וחומין וקובעים הסעודה על יין, וכן נפסק **בשולחן ערוך הלכות שבת** (סי' רפט וסי' רצא ס"ד ה). והביא שם המחבר כמה דעות שיוצאים סעודה שלישית אפילו במיני תרגימא. והרמ"א הביא שם המנהג שאין מקפידים על לחם משנה בסעודה שלישית ובוצעים רק על לחם אחד (ומסיים: "אבל יש להתמיר ליקח שנים").

ונראה דלשיטת הראשונים אין כבוד שבת מתבטא בזה שעושים סעודה נוספת, רק עצם הדבר שמרבים תבשילים בשעת הסעודה הרי זה כבוד שבת, ולכן לדעתם עדיף לעשות את הסעודה החשובה כבר בסעודת שחרית, דזרזים מקיימים למצוות. וכיון שלדעתם סעודה שלישית באה כתוספת על סעודת שחרית הגדולה, לכן סוברים שאפשר להשלימה במיני תרגימא, ולמדו כן ממה שמבואר בגמרא סוכה (כז). שאפשר להשלים את כל הי"ד סעודות

חיוב סעודת פת בשבת

הנה בשבת חייב כל אדם לאכול לחם בסעודה, שנאמר "וקראת לשבת עונג" ואין עונג בלא סעודה של פת (השב"א ברכות מט); ולכן מי ששכח לומר 'דעה' בשבת בברכת המזון חייב לחזור ולברך (סי' קפח ס"ו). ובגמרא שבת (ק"ז): למדו חז"ל שיש חיוב לאכול ג' סעודות בשבת, ממה שנאמר במן שלש פעמים 'היום' - "אלוהו היום", "כי שבת היום", "היום לא תמצאוהו בשדה".

אבל לענין יום טוב יש מחלוקת ראשונים אם יש חיוב לאכול לחם בסעודה, וכמה סעודות חייבים לאכול. ונבאר הדברים בע"ה.

דעת הראשונים שאין חיוב לאכול לחם ביו"ט

לשיטת **התוספות** (סוכה כז. ד"ה א) אין אדם חייב לאכול לחם רק לביל יום טוב ראשון של פסח שנאמר בו "בערב תאכלו מצות", ובליל יום טוב ראשון של סוכות שלמדוהו חז"ל מהיקש. אבל בשאר ימים טובים אין חיוב לאכול לחם, דלשיטתם אין מצות 'עונג' נוהג ביום טוב, רק מצות 'שמחה', ולכן אין מצוה רק לאכול בשר ולשתות יין אבל לא לחם. ולשיטת מה שנאמר בתורה "עצרת תהיה לכם" אפשר לצאת בבשר ופירות. וכן דעת **האבודרהם** (מעריב של שבת) שאין מצות עונג ביום טוב, ולכן לשיטתו אין חיוב הדלקת נרות ביום טוב ואין מברכים עליו. גם **הצ"ח** בביצה (לה. ד"ה ונתתי) כתב בפשיטות שאין מצות עונג ביום טוב רק בשבת.

שיטת הרא"ש שחייב משום שמחה

אמנם **הרא"ש** (ברכות פ"א ס"י כג) כתב דגם ביום טוב חייבים לאכול לחם ונכלל במצות 'שמחת יום טוב', וזה נלמד מלשון התורה שנאמר בו "לכם", ועיקר הצורך של הל'כם הוא אכילת פת. וכן נפסק **בשולחן ערוך** (שם ס"ז) שמי ששכח יעלה ויבוא ביום טוב צריך לחזור ולברך משום שיש חיוב לאכול לחם. אמנם לשיטה זו, אין החיוב של סעודת יום טוב דומה לסעודת שבת, דבשבת טעם החיוב הוא משום "וקראת לשבת עונג", וביום טוב טעם החיוב הוא משום שמחה שנאמר בו "לכם". ומטעם זה כתב **הרבי עקיבא איגר** (שו"ת סי' א) דאשה פטורה מלאכול לחם ביום טוב, שהיא מצוה עשה שהזמן גרמא, ורק בשבת היא חייבת מדין עונג שבת (משום 'זכור ושמור' דמי שהוא בכלל שמור הוא בכלל זכור).

שיטת הרמב"ם שחייב משום עונג

הרמב"ם (פ"ל ה"ט מהל' שבת ופ"ו ה"ט מהל' יו"ט) כתב שיש דין עונג ביום טוב ממש כמו בשבת, דלדעתו הפסוק "וקראת לשבת עונג" כולל גם ימים טובים שהם שבתות השם, ולכן פסק שחייב אדם לאכול פת ולבצוע על לחם משנה ולאכול שלש סעודות כמו בשבת. וכן דעתו שחובת קידוש ביום טוב הוא מן התורה כמו בשבת, שהוא בכלל שבתות השם (ע"י פכ"ט ה"ח מהל' שבת ופ"ו מהל' יו"ט הל' ט' טז, ובמג"א סי' רעא סק"א כתב דהיא מדרבנן יע"ש).

פסק השולחן ערוך והנושאי כלים

והנה למעשה פסק המחבר **בשולחן ערוך** (סי' קפח שם סי' תקטט ס"א) שיש חיוב לאכול לחם ביום טוב משום עונג יום טוב כמו בשבת, וחייבים לבצוע על לחם משנה זכר למן [בנוסף למצות שמחה בבשר ויין]. ויותר מזה כתב **הרמ"א** דמשום כך מצוה להימנע מלאכול סעודה מן המנחה ולמעלה בערב יום טוב כדי שיכנס ליום טוב לתיאבון. וכן מבואר בכמה פוסקים דגם נשים חייבות בזה (ע"י פמ"ג א"א ס' שה' סק"א ומשמרת המועדות סי' תקטט). אך מכל מקום כתבו שלא נהגו